



DET KONGELEGE
UTANRIKSDEPARTEMENT

Meld. St. 17

(2009–2010)

Melding til Stortinget

Samarbeidet i NATO i 2009





DET KONGELEGE
UTANRIKSDEPARTEMENT

Meld. St. 17

(2009–2010)

Melding til Stortinget

Samarbeidet i NATO i 2009

Innhald

1	Vurderingar og framtidsperspektiv	5	7.1.2	Partnerskapslanda på Vest-Balkan (Serbia og Bosnia-Hercegovina)	22
2	Eit nytt strategisk konsept	9	7.2	Samarbeidet med Ukraina	23
			7.3	Samarbeidet med Georgia	24
3	NATO-operasjonar og norsk engasjement	10	8	Partnersamarbeidet	25
3.1	Afghanistan (ISAF)	10	8.1	Euroatlantisk partnerskapsråd (EAPC)	25
3.2	Sjørøveri – Afrikas Horn.....	12	8.2	Samarbeidet med vesteuropeiske og nordiske partnarar	25
3.3	NATO-operasjonen i Middelhavet (OAE)	12	8.3	Samarbeidet med Middelhavslanda og Midtausten	26
3.4	Kosovo (KFOR).....	13	8.4	Globale NATO-partnarar	26
3.5	Irak	13	9	Samarbeidet med andre organisasjonar	27
3.6	Resolusjon 1325 frå FN's tryggingråd om kvinner, fred og tryggleik	14	9.1	Samarbeidet med EU	27
4	Sivilt-militært samarbeid – ei heilskapleg tilnærming	15	9.2	Samarbeidet med FN.....	27
			9.3	Samarbeidet med AU	27
5	Trygging utfordringar	16	9.4	Samarbeidet med OSSE.....	28
5.1	Missilforsvar	16	10	Militær omforming	29
5.2	Rustingskontroll, nedrusting og ikkjespriing	17	11	NATO-reform	30
5.3	CFE-avtalen.....	18	Vedlegg		
5.4	Energitryggleik	18	1	Final Statement	31
5.5	Vern mot dataangrep	19	2	Declaration on Alliance Security	34
6	Samarbeidet med Russland	20	3	Summit Declaration on Afghanistan..	36
7	Forholdet til statane på Balkan, Ukraina og Georgia	22	4	Statement on Afghanistan.....	38
7.1	Balkan	22	5	Strasbourg / Kehl Summit Declaration	40
7.1.1	Makedonia og Montenegro	22			



DET KONGELEGE
UTANRIKSDEPARTEMENT

Meld. St. 17

(2009–2010)

Melding til Stortinget

Samarbeidet i NATO i 2009

*Tilråding frå Utanriksdepartementet av 21. mai 2010,
godkjend i statsråd same dagen.
(Regjeringa Stoltenberg II)*

1 Vurderingar og framtidsperspektiv

Toppmøtet i Strasbourg/Kehl i april prega arbeidet i NATO i 2009. Stats- og regjeringssjefane vedtok å setje i gang utarbeidinga av eit nytt strategisk konsept for alliansen og valde Danmarks tidlegare statsminister Anders Fogh Rasmussen til ny generalsekretær.

Den nye generalsekretæren etablerte raskt tre prioriterte satsingsområde: innsatsen i Afghanistan, forholdet til Russland og reform av NATO-organisasjonen. Arbeidet med det nye strategiske konseptet vart starta straks etter at Fogh Rasmussen var utnemnd.

Endringane i den globale tryggingssituasjonen gjennom det siste tiåret har ført til ein gjennomgripande debatt i NATO om framtida for alliansen. Det nye strategiske konseptet til alliansen vil verte ein viktig milestolpe i den kontinuerlege utviklinga av NATO når det vert vedteke på toppmøtet i Lisboa i november. Det vil bli ståande som ein hovudreferanse for verksemda i NATO gjennom tiåra som kjem. Det gjeldande strategiske konseptet til alliansen vart vedteke på toppmøtet i Washington i 1999.

Diskusjonen om framtida for NATO gjeld både oppgåvene til alliansen og plassen han skal ha i forhold til andre internasjonale aktørar. Noreg er ein aktiv alliert, og under arbeidet med konseptet prioriterer Regjeringa ein reduksjon av rolla kjerne-

våpna spelar i NATO, forholdet mellom alliansen og Russland og arbeidet for å gjere alliansen meir relevant i medlemslanda. Det er viktig å finne den rette balansen mellom NATOs oppgåver på eige territorium og operasjonar utanfor eige område.

Rolla alliansen spelar som det sentrale transatlantiske forumet for tryggingpolitisk konsultasjon og samarbeid, er framleis, saman med føresegnene i Atlanterhavspakta om gjensidig bistand ved angrep, den grunnleggjande føresetnaden for Noregs NATO-engasjement.

Parallelt med utviklinga av det nye konseptet har alliansen innleidd ein gjennomgripande reformprosess som omfattar alle sider av verksemda til NATO, frå arbeidsrutinar og samarbeidsstrukturar i hovudkvarteret til kommandostruktur og prosedyrar for ressursallokering. Dei to prosessane vil i stadig sterkare grad bli sedde i samanheng fram mot Lisboa-toppmøtet.

NATOs kjernevåpenpolitikk fekk ny merksemd i 2009 etter at talen president Obama heldt i Praha, førte til eit taktskifte i den internasjonale diskusjonen om kjernefysisk nedrusting. Dette er svært positivt sett med norske auge.

Den amerikanske presidenten har sidan følgd opp gjennom å ta initiativet til eit eige toppmøte om kjernefysisk nedrusting og ikkjespriing i tryggingrådet i FN 24. september 2009, slutføre for-

handlingane med Russland om den nye START-avtalen og underteikne han 8. april 2010 i Praha, godkjenne USAs nye atomvåpenpolitikk («Nuclear Posture Review») same månaden og gjennomføre eit internasjonalt toppmøte om atomtryggleik i Washington 12.–13. april.

Desse utviklingstrekk vil kunne bidra positivt til NPT-tilsynskonferansen i mai 2010 og ikkje minst i arbeidet med eit nytt strategisk konsept for alliansen.

I NATO har det norsk-tyske nedrustingsinitiativet frå 2007 bidrege til ein diskusjon om engasjementet i alliansen for nedrusting. Noreg held fast på det sterke fokuset i dette spørsmålet og arbeider aktivt for at nedrustingsperspektivet skal få ein sentral plass i det nye strategiske konseptet. Det er aukande oppslutning om dette blant allierte. Frå norsk side har vi òg teke til orde for at kjernevåpna må spele ei mindre rolle i strategien til alliansen. Også dette synspunktet har fått tilslutning, men enkelte allierte har vore skeptiske til endringar i avskrekkingdoktrinen til NATO. Noreg ser det som svært viktig å bidra til at det nye strategiske konseptet finn ein god balanse mellom desse to omsyna. Det vil vere i samsvar med den rådande internasjonale stemninga for ein reduksjon av rolla atomvåpna spelar i tryggingpolitikken.

Det nye missilforsvarskonseptet til USA, som er basert på ei fasevis utbygging tilpassa utviklinga i trusselbildet, vart godt motteke av dei allierte. Etter at dei nye planane vart lagde fram i september 2009, har NATO gjennomført omfattande utgreiingar av dei teknologiske og budsjettmessige implikasjonane. Dette arbeidet skal vere slutført før toppmøtet i Lisboa og vil vere ein viktig del av grunnlaget for ei politisk avgjerd om det skal etablerast eit NATO-omfattande missilforsvarssystem.

Russland var òg i utgangspunktet nøgd med at president Obama ikkje vidareførte planane til Bush-administrasjonen om utplassering av avskjeringsmissil i Polen og radaranlegg i Tsjekkia. Men haldninga til russarane vart meir negativ etter kvart som fasane i utviklinga av systemet vart tydelegare. Dei russiske innvendingane byggjer truleg i første rekkje på geopolitiske omsyn og er eit uttrykk for at russarane ikkje ønskjer denne typen installasjonar i tidlegare austblokkland. USA og Russland har kontinuerleg kontakt om dette spørsmålet. President Obama har med støtte frå dei europeiske allierte uttalt eit ønske om å samarbeide med Russland om missilforsvarsplanane. Så langt har ein på russisk side ei avventande haldning til dette. Det står att å sjå om underteikninga av den nye START-avtalen vil styrkje den gjensidige tilliten òg i dette spørsmålet.

NATO tok i 2009 opp att samarbeidet med Russland i NATO-Russland-rådet (NRC), etter at dette vart mellombels suspendert som følgje av krigen mellom Russland og Georgia i 2008. Uvisse og stemningsskifte prega dialogen gjennom 2009 og inn i 2010. Medan Russland og NATO-landa på utanriksministermøtet i desember 2009 greidde å verte samde om å utarbeide felles trusselvurderingar, offentleggjorde Moskva i byrjinga av 2010 ein ny militærdoktrine der mellom anna ei vidare utviding av NATO vert peikt på som ein fare for Russland, med referanse til at alliansen er til stades tett ved grensene til landet, og til utvidingspolitikken til NATO.

Mange russiske utspel – mellom dei to traktatutkast med sikte på ei nyorganisering av det tryggingspolitiske samarbeidet i Europa – har bidrege til at det er uklart kva ønske og mål Russland har for samarbeidet med NATO. Under utanriksministermøtet i Brussel i desember 2009 vedtok utanriksministrane i NATO-landa og den russiske kollegaen deira, Sergej Lavrov, likevel å fornye NRC-samarbeidet både i innhald og form, til dømes gjennom ei trusselvurdering og reform av NRC-komiteane. Russland gav i 2009 uttrykk for vilje til auka samarbeid med NATO om Afghanistan, men omfanget av samarbeidet er foreløpig nokså avgrensa.

Noreg held fast på engasjementet for å styrkje dialogen mellom NATO og Russland. Generalsekretær Anders Fogh Rasmussen har med sitt raske og tydelege initiativ for å styrkje partnerskapen mellom alliansen og Russland markert ei klar haldning som Noreg støttar og oppmuntrar. Andre allierte har likevel ei langt meir avventande haldning til ei vidareutvikling av det politiske og praktiske samarbeidet med Russland. Dette gjer det vanskeleg og tidkrevjande å kome fram til samlande løysingar internt i alliansen.

Spørsmålet om korleis ein skal handtere forholdet til Russland, vil difor truleg vere eit av dei mest utfordrande for alliansen den næraste tida.

Utviklinga i Afghanistan har i 2009 kravd omfattande nytenking i NATO, både når det gjeld innretninga på og omfanget av innsatsen. I utgangspunktet er det brei oppslutning om engasjementet i Afghanistan. Den negative utviklinga i tryggingssituasjonen, særleg i siste halvdel av 2009, har likevel ført til aukande uro i opinionen i enkelte medlemsland.

Hausten 2009 gjennomførte USA og ISAF ei tilpassing av strategien, der det i tillegg til ein forsterka og betre tilpassa militær innsats vert lagt større vekt på behovet for sivil gjenreising og utvikling. Eit sentralt element i NATO-strategien er dess-

utan å styrkje støtta til oppbygging av afghanske tryggingstinstitusjonar, i første rekkje den afghanske hæren og i nokon mindre grad politiet. Denne innsatsen vil i monaleg grad bidra til at ansvaret for varetaking av tryggleiken i Afghanistan gradvis kan overførast til afghanske styresmakter. Omlegginga av strategien og det styrkte samarbeidet med afghanske styresmakter bidrog til forsiktig optimisme i alliansen utover hausten 2009. Det er likevel ei brei erkjenning av at ein vil oppleve tilbakeslag, og at NATO framleis vil vere engasjert i Afghanistan i mange år framover. Med bakgrunn i den planlagde ansvarsoverføringa vil rolla til ISAF likevel gradvis endrast til meir vekt på mentorering, partnering og støtteoperasjonar. På sikt vil dette også føre til reduksjon i styrkar til ISAF.

Sivilrepresentanten frå NATO i Afghanistan fått utvida funksjonar. Frå norsk side har det vorte lagt vekt på at sivilrepresentanten i samarbeid med FN primært må arbeide for å styrkje den heilskaplege tilnærminga til utfordringane i Afghanistan.

Innsatsen i Afghanistan har i praksis demonstrert kor viktig det er at NATO vidareutviklar samarbeidet med andre internasjonale organisasjonar og med relevante sivile aktørar. Sivilt-militært samarbeid, samordna innsats og ei føremålstenleg arbeidsfordeling frå det internasjonale samfunnet er ein føresetnad for varige løysingar på konflikhtar med utgangspunkt i statar med svak kontroll frå styresmaktene og manglande etterleving av rettsstatsprinsipp. Det er såleis gledeleg at stats- og regjeringssjefane under toppmøtet i Strasbourg/Kehl understreka at NATO på generell basis skal styrkje innsatsen for ei reell, heilskapleg tilnærming som utgangspunkt for operasjonane sine og samarbeidet med andre aktørar. Den primære rolla til NATO vil innanfor ramma av ei slik heilskapleg tilnærming vere å skape den tryggleiken og stabiliteten som er nødvendig for å kunne gjennomføre gjenreising og utviklingsarbeid.

Noreg og Estland tok hausten 2009 initiativ til at NATO følgjer opp FN-resolusjon 1325 «Kvinner, fred og tryggleik» i alle operasjonsplanar og i heile verksemda elles.

Det er viktig at andre organisasjonar og aktørar frå det sivile samfunnet ser på rolla til NATO som vesentleg og konstruktiv. Som medlem av NATO, men ikkje av EU, er det i norsk interesse at desse to organisasjonane etablerer eit nært samarbeid om konfliktløysing. Noreg arbeide i 2009 aktivt for å bidra til dette. Den fastlåste situasjonen kring Kypros-spørsmålet var òg i 2009 hovudproblemet for å betre forholdet mellom NATO og EU.

Partnersamarbeidet får stadig større tyding for NATO, også fordi mange partnerland yter vesent-

lege bidrag til NATO-operasjonane i Afghanistan. Sverige og Finland er eksempel på dette.

Få nye land vil i dei komande åra søkje medlemskap i NATO. Dette gjev partnerskapspolitikken ein ny dimensjon. Der søkjarlanda tidlegare var innforståtte med NATO-krava om tilslutning til og praktisering av dei verdiane og normene som gjeld i alliansen, vil land som ikkje søker medlemskap, ikkje nødvendigvis ha same haldninga. For NATO vil utfordringa vere å skape partnerskap som bidreg til regional og allmenn stabilitet. NATO ønskjer størst mogeleg grad av politisk dialog med partnerlanda parallelt med tekniske samarbeidsavtalar.

Utvidingspolitikken til NATO ligg fast, og døra står framleis open for europeiske land som viser vilje og evne til å oppfylle dei krava NATO stiller, og som kan bidra til felles tryggleik og stabilitet. Med Albania og Kroatia som nye medlemmer står det att fire land på Balkan. Makedonia får tilbod om medlemskap så snart namnestriden med Hellas er løyst. Montenegro og Bosnia-Hercegovina er tildelt status som søkjarland, men Bosnia-Hercegovina på det vilkåret at iverksetjinga vert utsett inntil forsvarseigedommane i landet vert registrerte som statseigedom. Montenegro er tildelt status som søkjarland. Serbia ønskjer så langt ikkje ei nærare tilknytning til alliansen. Bosnia-Herzegovina fekk tildelt søkjarlandsstatus under det uformelle utanriksministermøtet i Tallinn 22.–23. april 2010. Noreg meiner det vil gje auka stabilitet på Balkan når Bosnia vert trekt nærare NATO. Ukraina har etter valet lagt søknaden på is, men held fram med å samarbeide med NATO. Georgia ønskjer framleis medlemskap og arbeider målretta med dette for auge. Sjølv om toppmøtet i Bucuresti i 2008 vedtok at Georgia skal bli medlem i NATO, er det framleis uvisst kva tid dette kan skje.

Uavhengig av tilknytingsforma dei har til alliansen, vil dei mange partnerane NATO etter kvart har fått, ønskje samarbeid og informasjon om den til kvar tid rådande tryggingspolitiske situasjonen. Korleis dette skal gå føre seg, og i kva former, er spørsmål som i aukande grad opptek medlemslanda. Tryggingspolitiske konsultasjonar er ein viktig tillitsbyggjande reiskap.

Det er mange uavklarte spørsmål rundt det endra trusselbiletet og dei «nye truslane». Diskusjonen i alliansen dreier seg primært om kva utviklingstrekk som vil vere mest relevante for NATO, og i kva grad nye truslar vil krevje nye former for samarbeid med andre aktørar. I første rekkje dreier dette seg om spørsmål som klimaendringar og massemigrasjon, men òg om ulike former for terrorisme og digitale angrep. Trygging av kritisk

energiinfrastruktur er eitt viktig område som vil krevje stor merksemd både frå allierte, partnarar og andre internasjonale organisasjonar.

Nye tryggingstruslar vil verte tekne opp under utarbeidinga av det nye strategiske konseptet. Tendensen går i retning av å halde fast på ein praksis som tek utgangspunkt i at artikkel 5 i Atlanterhavspakta berre vert utløyst ved væpna angrep på eit medlemsland, medan artikkel 4 om konsultasjonar i situasjonar som enkeltland opplever som truande, vil verte brukt meir enn til no. Utsegner som «høg terskel for artikkel 5, låg for artikkel 4» høyrer ein ofte i debatten om NATOs nye strategiske konsept.

For at NATO framleis skal oppfattast som relevant av folk i medlemslanda, må det ikkje herske tvil om at alliansen framleis har evne til å handtere heile breidda av trygging utfordringar. NATO må òg i framtida vere i stand til å gje medlemslanda den tryggleiken som ligg i artikkel 5 i Atlanterhavspakta om gjensidig bistand ved væpna angrep. Det er svært viktig at medlemslanda ser at dei grunnleggjande tryggingssinteressene vert varetekne gjennom beredskapen og innsatsen i NATO, anten truslane oppstår i nærområda eller fjernt frå grensene til det enkelte landet.

I vårt eige nærområde har spørsmål som gjeld utviklinga i nordområda og rolla NATO speler, fått

auka merksemd. Regjeringa har lagt vekt på at ei rolle for NATO i nord må bidra til å bevare nordområda som ein region der innsyn, internasjonalt samarbeid og stabilitet pregar situasjonen. Noreg har framheva verdien av regionale samarbeidsfora, i første rekkje Arktisk råd. Dette synet har brei oppslutning i alliansen.

Gjennom ei realistisk tilnærming og inkluderande haldning overfor alle allierte har Noreg fått godt gjennomslag for ei rekkje av våre synspunkt i NATO. Noreg har med nærområdeinitiativet fått gehør for at ein må balansere evna NATO har til å drive operasjonar langt unna, med behovet for å kunne sikre på truverdige vis at kjerneoppgåva til NATO, kollektivt forsvar, vert varetaken. Likevel vil debatten framover by på store utfordringar for alliansen og for oss. Ei av dei vil vere å sikre samhald og konsensus mellom allierte i ei stadig meir samansett geopolitisk verd.

Det vil vere ei viktig oppgåve for Noreg og dei andre europeiske medlemslanda å bidra til at NATO framleis er relevant for USA og vert sikra som konsultasjonsforum – at alliansen held fram å vere det viktigaste forumet for transatlantisk tryggingpolitisk drøfting og samarbeid for alle medlemslanda.

2 Eit nytt strategisk konsept

Toppmøtet i Strasbourg/Kehl markerte i april 2009 60-årsjubileet til alliansen. Stats- og regjeringssjefane vedtok ei erklæring om tryggleiken i alliansen som grunnlag for arbeidet med NATOs nye strategiske konsept. Dokumentet skal etter planen underteiknast på toppmøtet i Lisboa i november 2010 og vil erstatte dagens strategiske konsept frå 1999.

Det nye strategiske konseptet skal peike framover og gje retninga for arbeidet i NATO. Parallelt går NATO gjennom ein reformprosess med sikte på å effektivisere både ressursbruken og arbeidsprosessane ved hovudkvarteret.

Erklæringa om tryggleiken i alliansen frå Strasbourg/Kehl slår fast kva som er kjerneverdiane, måla og pliktene til alliansen. Det kollektive forsvaret og den udelelege tryggleiken ligg fast, slik Atlanterhavspakta og FN-charteret etablerte desse prinsippa i 1949. NATO er det viktigaste transatlantiske forumet for tryggingspolitiske konsultasjonar.

Nye globale tryggingsutfordringar krev nye svar. Terrorangrepa mot USA, engasjementet i Afghanistan og auken i talet på medlemsland i alliansen frå 16 til 28 viser korleis NATO har endra seg dei siste ti åra.

Erklæringa om tryggleiken i alliansen peiker på at NATO må styrkje samarbeidet med andre internasjonale aktørar, særleg FN, EU, OSSE og AU. Forholdet til partnarlanda bør vidareutviklast med utgangspunkt i at dei færraste av dei noverande partnarlanda tek sikte på å søkje medlemskap i NATO.

Den nye generalsekretæren i NATO, Anders Fogh Rasmussen, tiltredde stillinga i august og hadde då allereie sett i gang arbeidet med å utvikle

eit nytt strategisk konsept slik generalsekretæren fekk i oppdrag av toppmøtet i Strasbourg/Kehl. I løpet av sommaren oppnemnde generalsekretæren ei ekspertgruppe under leiing av den tidlegare utanriksministeren i USA, Madeleine Albright. Rapporten frå gruppa vil danne noko av grunnlagsmaterialet når medlemslanda utover hausten 2010 skal kome fram til ein tekst dei kan samlast om.

Det har difor vore viktig for Noreg at NATO-rådet skal konsulterast og haldast involvert gjennom heile prosessen. Det er vesentleg at heile alliansen står bak det nye strategiske konseptet. Det har vorte lagt vekt på ein open og transparent prosess.

Arbeidet er delt inn i tre fasar. Den første, refleksjonsfasen, omfatta ein serie seminar om tema som vert sentrale i det nye strategiske konseptet. Fase to var ein konsultasjonsfase der hovudstadene i NATO-landa fekk høve til å fremje nasjonale synspunkt overfor ekspertgruppa. I den tredje fasen, forhandlingsfasen, skal dei allierte forhandle seg fram til semje om teksten, med sikte på underteikning under toppmøtet i Lisboa. Det er eit mål at det nye strategiske konseptet skal vere kortfatta og lett forståeleg.

Noreg var vertskap for eitt av fire seminar i den første fasen. 14. januar 2010 møttest ekspertgruppa, høgtstående representantar frå alle NATO-land og partnarland i Oslo. Forskingsmiljø, tanke-smier, frivillige organisasjonar og mediefolk deltok òg. Frå norsk side var både utanriksministeren og forsvarsministeren med. Diskusjonane omfatta framtidig NATO-utviding, dei ulike NATO-partnar-skapa og forholdet til Russland.

3 NATO-operasjoner og norsk engasjement

3.1 Afghanistan (ISAF)

Utviklinga i Afghanistan leidde til ei erkjenning hjå dei allierte av at tryggingssituasjonen kravde ein forsterka innsats frå alliansen og ISAF-partnarane. General McChrystal overtok som ny sjef for ISAF (COMISAF), og i august 2009 la han fram ein strategisk gjennomgang der det vart teikna eit dystert bilete av utsiktene til å lukkast i Afghanistan utan ein styrkt og betre tilpassa sivil og militær innsats. Eit hovudelement i den strategiske gjennomgangen var at hovudoppgåva for ISAF måtte vere å verne den afghanske befolkninga. Etter general McChrystals syn var dette nødvendig for at afghanarar flest skal få tillit til at det internasjonale nærværet vil bidra til ein betre kvardag og ei betre framtid, som er avgjerande for at ISAF-operasjonen skal lukkast med å oppfylle FN-mandatet sitt.

Saman med dei andre bidragsytarane til ISAF støtta Noreg opp om tilnærminga COMISAF presenterte. Noreg har spesielt lagt vekt på verdien av ei politisk løysing på konflikten i Afghanistan. Det er afghanarane sjølve som må finne fram til ei slik løysing. ISAF skal bidra med å skape eit tryggingssituasjon som legg forholda til rette for politisk og økonomisk utvikling. Den militære operasjonen må difor sjåast i samanheng med den internasjonale sivile innsatsen. Berre ei brei og heilskapleg tilnærming kan leggje grunnlaget for tryggleik, gjenreising og utvikling i Afghanistan.

I 2009 vart det gjort omfattande endringar i kommandostrukturen i ISAF. Medan COMISAF framleis leier operasjonen på militærstrategisk nivå, vart det oppretta eit nytt underliggjande hovudkvarter med hovudansvar for dei pågåande operasjonane og ISAFs mentorings- og opplæringsinnsats overfor dei afghanske tryggingssituasjonane. Desse endringane må òg sjåast i samanheng med at ISAF har auka mykje i størrelse det siste året og ved årsskiftet 2009-2010 var på over 100 000. Ein stor del av denne auken heng saman med den pågåande amerikanske styrkeoppbygginga. Medan større delar av dei amerikanske styrkane tidlegare har vore underlagde nasjonal amerikansk kommando, har USA vald å leggje dei nye styrkebidraga inn under NATO-kommando. Sjølv

om dette har bidrege til å forsterke den amerikanske dominansen i ISAF, er det etter norsk syn grunnleggjande positivt at USA ønskjer å bidra innanfor ein alliert ramme i staden for å vidareføre ein sterk nasjonal kommando i Afghanistan.

Tryggingssituasjonen i Afghanistan vart ytterlegare forverra i 2009. Denne utviklinga har konsekvensar for ISAF-soldatane og afghanske tryggingssstyrkar, dei humanitære organisasjonane og bistandsarbeidarar, men det er særleg det afghanske folket som vert skadelidande når kvardagen vert meir utrygg.

Også i 2009 har ISAF-operasjonar ført til sivile tap. Dette fører til store menneskelege lidningar og tragediar. Sjølv om opprørarane står bak dei fleste sivile tapa, bidreg slike hendingar til å undergrave støtta til ISAF-innsatsen blant afghanarar og i medlemslanda. Saman med ei rekkje andre NATO-land har Noreg difor ønskt velkomen at general McChrystal legg så stor vekt på at ISAF må gjere alt i si makt for å unngå sivile tap. Frå Regjeringa si side vert det framleis lagt stor vekt på at dette spørsmålet står høgt på dagsordenen i NATO òg i 2010.

Taliban og dei andre opprørsgruppene har styrkt posisjonen i løpet av 2009. Dei har no evne og kapasitet til å gjennomføre angrep over store delar av landet. Dette gjeld særleg sør og aust i Afghanistan der tryggingssituasjonen framleis er størst, men òg i nord og i Kabul-området har talet på angrep auka gjennom 2009. Taliban har etablert parallelle maktstrukturar gjennom skyggeguvernørar i dei fleste provinsane i landet. Samtidig har opprørsstyrkane endra den taktiske krigføringa si. Vegbomber, sjølvmoordsaksjonar og omfattande angrep vert nytta i endå større grad enn tidlegare. Medan det til dømes i 2004 vart registrert om lag 300 vegbombeangrep, auka talet til over 7000 i 2009. Denne typen angrep representerer ei alvorleg utfordring både for NATO og sivilbefolkninga, og under NATO-forsvarsministermøtet i Bratislava 22.–23. oktober blei det oppnådd semje om å intensivere arbeidet med å få på plass forbetra strategiar og metodar for å møte denne utfordringa.

Rammevilkåra for gjenreisings- og utviklingsprosjekt vert svekte når tryggingssituasjonen vert

verre, men trass i store trygging utfordringar er det òg tydelege teikn på sosial og økonomisk framgang i Afghanistan. Delar av landet er relativt fredelege, og i desse områda er det betre rammevilkår for sivil og politisk utvikling. Det er fleire og kompliserte forklaringar på kvifor denne betringa i for liten grad fører til utvikling, m.a. er det openbert at lokale, regionale og sentrale afghanske styresmakter ikkje har gjort ein god nok jobb. Samtidig kan òg ein del forklarast med for lite effektiv sivil innsats frå det internasjonale samfunnet. Likevel har den positive utviklinga dei siste åra innanfor mellom anna utdanning, helse, infrastruktur og jordbruk halde fram òg i 2009. Regjeringa er oppteken av å framheve at det krevst ein langsiktig og godt planlagd afghansk og internasjonal innsats som kan konsolidere og styrkje den positive utviklinga ein ser på enkelte område i Afghanistan.

Under presidentvalet hausten 2009 hadde dei afghanske tryggingstyrkane hovudansvaret for tryggleiken, medan ISAF bidrog med nødvendig støtte gjennom eit stort tal mellombelse troppebidrag frå allierte og andre ISAF-partnarar. Trass i at det av omsyn til tryggleiken ikkje lét seg gjere å gjennomføre val i ein del distrikt, vitna innsatsen til dei afghanske tryggingstyrkane under gjennomføringa av valet om ei stadig styrkt afghansk evne til å ta ansvar for tryggleiken. Gjennomføringa av valet var langt frå dei standardane ein håpa på, men millionar av afghanske røyster er eit viktig signal om at afghanarar flest ønskjer eit demokrati. I lys av den konfliktfylte historia Afghanistan har hatt i nær fortid, krevst det likevel brei og langvarig innsats for å styrkje dei demokratiske og politiske prosessane. Noreg har støtta at NATO skal tilby bistand til afghanske styresmakter òg under komande val.

Toppmøtet i Strasbourg/Kehl i april 2009 vedtok å opprette eit eige opplæringsoppdrag i Afghanistan (NTM-A). Dette opplæringsoppdraget har til føremål å styrkje innsatsen for å byggje opp den afghanske hæren og politiet. Frå norsk side har vi eit langsiktig perspektiv for innsatsen i Afghanistan, men for at det militære nærværet ikkje skal vare lenger enn nødvendig, er det viktig med forsterka opplæringsinnsats overfor dei afghanske tryggingstyrkane. For å bidra ytterlegare til å styrkje dei afghanske tryggingstyrkane vedtok Regjeringa i 2009 å løyve rundt 660 millionar kroner samla for åra 2010–2014 til dei to fonda som er oppretta for den afghanske hæren og politiet. Dette bidraget er blitt høgt verdsett både av afghanske styresmakter og i NATO.

Store delar av ISAF er no engasjerte i opplæring og trening av dei afghanske tryggingstyr-

kane, både gjennom særskilde opptreningslag og gjennom regulære fellesoperasjonar. I dag inngår einingar frå den afghanske hæren i 70 % av dei planlagde ISAF-operasjonane, og dei leier om lag halvparten av dei. Dette vitnar om auka afghansk kapasitet, og det er viktig å styrkje denne positive utviklinga ytterlegare.

I oppfølginga av tilrådingane frå COMISAF har USA vedteke å styrkje det militære nærværet i Afghanistan med 30 000 soldatar fram mot sommaren 2010. Dei fleste av desse soldatane vil bli utplasserte i dei sørlege og austlege delane av landet, men opptreppinga vil òg innebere ein amerikansk styrkeauke i nord. Dette vil medføre eit tettare samarbeid mellom Noreg og USA. Dei amerikanske styrkane i nord vil ha som hovudoppgåve å styrkje kapasiteten til afghanske tryggingstyrkar. For å sikre at dei samla ressursane i det nordlege Afghanistan vert utnytta best mogeleg, vil ein frå norsk side leggje stor vekt på å styrkje samarbeidet mellom alle bidragsytarane i denne regionen.

Andre ISAF-land har følgd opp den amerikanske styrkeauken gjennom lovnader om å sende om lag 7 000 nye soldatar til Afghanistan. ISAF-operasjonen vil dermed bli styrkt med totalt 37 000 soldatar i løpet av 2010, noko som vil bringe det totale styrketalet til i overkant av 120 000.

Til liks med fleire andre allierte land har Noreg over fleire år arbeidd for at FN skal ha ei sterkest mogeleg rolle i Afghanistan. FN møter likevel store utfordringar på bakken på grunn av den krevjande tryggingssituasjonen. Organisasjonen har òg hatt problem med mangel på ressursar og personell for å fullt ut kunne oppfylle mandatet sitt og ta leiinga i koordineringsarbeidet saman med afghanske styresmakter. I lys av dette var det gledeleg at FNs generalforsamling på slutten av 2009 godkjende ein budsjettauke på 60 prosent til UNAMA (United Nations Assistance Mission in Afghanistan).

Under den kontinuerlege debatten i NATO, spesielt i kjølvatnet av den strategiske gjennomgangen frå COMISAF, har vi frå norsk side framheva at det må sikrast ein klar og tydeleg rollefordeling mellom dei ulike internasjonale aktørane i Afghanistan. Det er m.a. vist til at FN må ha det overordna ansvaret for å koordinere den internasjonale sivile innsatsen i samarbeid med afghanske styresmakter, og at medlemslanda har ansvaret for å setje FN i stand til å utføre dette.

Diskusjonen om korleis den sivile og den militære innsatsen kan samordnast på best mogeleg måte, vil fortsetje innanfor og utanfor alliansen i 2010. Kontoret til NATOs sivilrepresentant skal forsterkast og vil dermed bidra til å styrkje NATOs og ISAFs bidrag til ei samla tilnærming i Afghanis-

tan. Sivilrepresentanten skal i samsvar med mandatet sitt bidra til å få den sivile innsatsen som vert ytt gjennom ISAF og PRTa, på linje med afghanske planar og program og koordinere med innsatsen frå andre aktørar. SCR skal òg planleggje for korleis afghanske styresmakter på sikt skal kunne overta ansvaret for den sivile innsatsen som i dag går føre seg via PRTa.

Under utanriksministermøtet i desember 2009 vart det vedteke retningslinjer for rolla ISAF skal spele i arbeidet for reintegrering i Afghanistan. Det var semje om at ISAF har ei avgrensa rolle på dette området. Det var òg semje om at afghanske styresmakter har ansvaret for reintegrerings- og forsoningsprosessar, men at NATO, på oppmoding frå afghanske styresmakter, òg kan ta del i dette arbeidet.

Konflikten i Afghanistan er i stor grad prega av situasjonen i nabolandet Pakistan. Her har utviklinga i 2009 vore urovekkjande, med ei rekkje terroranslag der eit stort tal sivile, militære og politi er vorte drepne. Samanhengen mellom opprøret i Afghanistan og militant verksemd i delar av Pakistan krev tettare samarbeid med pakistanske styresmakter. COMISAF legg i sin strategi legg stor vekt på at samarbeidet mellom NATO og Pakistan må utviklast både på politisk og militært nivå. Noreg har i løpet av 2009 teke aktivt til orde for gradvis å styrkje samarbeidet mellom NATO og Pakistan.

Den norske innsatsen vert i aukande grad retta inn mot kapasitetsbygging. Noreg har i fleire år prioritert opplæring, rådgjeving og rettleiing i samarbeidet med afghanske tryggingstyrkar og politi. I tråd med føringane frå COMISAF vil både den norske militære innsatsen og innsatsen overfor den sivile tryggingssektoren bli dreidd ytterlegare i retning av opplæring og rettleiing.

Noreg har i 2009 vidareført eit stort militært bidrag til ISAF. I 2009 har dette lege på omlag 500 soldatar. Samtidig utgjer den norske støtta til sivil gjenreising og utvikling om lag 750 millionar kroner årleg, og dette gjer Noreg til ein viktig bidragsytar på dette området. Framleis er det nordlege Afghanistan og provinsen Faryab Noregs geografiske satsingsområde. Her gjev langsiktig arbeid, kontinuitet og lokalkunnskap eit solid grunnlag for det norske engasjementet.

Også i 2009 leidde Noreg det såkalla regionale stabiliseringslaget («Provincial Reconstruction Team» – PRT) i Meymaneh. Faryab er prega av relativ stabilitet og ein viss grad av sivil utvikling, noko den norske innsatsen har bidrege til. I tillegg til dei om lag 300 soldatane i stabiliseringslaget er det òg knytt politi, fengsels- og utviklingsrådgjevarar til denne eininga.

Noreg stiller òg med personell til eit såkalla «Operational Mentoring and Liaison Team» (OMLT), som trenar og rettleier personell i den afghanske hæren. Den norske spesialstyrkeeiinga i Kabul-regionen returnerte til Noreg i oktober 2009 då mandatet på 18 månader gjekk ut. Dette bidraget ble høgt verdsett både av afghanske styresmakter og internt i NATO.

3.2 Sjørøveri – Afrikas Horn

Etter oppmoding frå FN's generalsekretær og ut frå dei relevante tryggingrådsresolusjonane heldt NATO i 2009 fram med innsatsen mot piratverksemd utanfor kysten av Somalia. Den første operasjonen, Allied Provider, som vart sett i gang 8. oktober 2008, er blitt etterfølgt av Allied Protector og deretter Ocean Shield som vart innleidd 17. august 2009.

Operasjon Ocean Shield, som baserer seg på rotasjon av NATOs ståande maritime styrkar kvar fjerde månad, samarbeider med andre delar av den breie internasjonale innsatsen som går føre seg i desse farvatna, særleg EU-operasjonen Atalanta og den amerikansk-leidde operasjonen Combined Task Force 151. Operasjonen skal i første omgang vare i eitt år. Noreg bidrog frå august 2009 med ein fregatt til EU-operasjonen for seks månader.

Det er oppretta ei kontaktgruppe for piratverksemd utanfor Somalia med rullerande formannskap som spelar ei nøkkelrolle i samordninga av heile den internasjonale innsatsen. NATO legg vekt på ei brei og samla tilnærming til piratfenomenet som ikkje rettar seg mot berre dei direkte angrepa, men like mykje drivkreftene og årsakene som ligg bak. Difor har alliansen vedteke å utvide innsatsen når det gjeld støtte til regional kapasitetsbygging på linje med det andre organisasjonar yter. Eit anna mål for NATO er å få på plass rettslege ordningar for arrestering og straffefølgjing av piratane.

3.3 NATO-operasjonen i Middelhavet (OAE)

Den maritime NATO-operasjonen Operation Active Endeavour vidareførte i 2009 innsatsen for å styrkje den maritime tryggleiken og kjempe mot terrorverksemd i Middelhavet. Operasjonen, som vart innleidd etter angrepa mot USA 11. september i 2001, bidreg til auka tryggleik for all skipstrafikk i området og sikrar eit oppdatert situasjonsbilette over seglingsleier med stor trafikk. I alt bidreg

meir enn 50 land med informasjon til eit informasjonsdelingsnettverk (Maritime Safety and Security Information System), i eit område der ein vesentleg del av all olje og gass som vert forbrukt i Vest-Europa, passerer kvart år.

Operasjonen har synt seg å styrkje samarbeidet og kontakten med partnerland vesentleg. Dette gjeld særleg dei landa som deltek gjennom medlemskap i Middelhavsdialogen. I 2009 vart NATO samd med Marokko om et større bidrag som opnar både for meir omfattande informasjonsdeling og moglege marokkansk innsats både med skip og fly. Tidvis har òg Ukraina og Russland delteke i operasjonen, i tillegg til at det vert gjennomført forhandlingar med Georgia og Israel. Etter Georgia-konflikten hausten 2008 vedtok NATO å takke nei til eit bidrag frå Russland. I 2009 signaliserte Russland på ny vilje til å setje inn eit fartøy i operasjonen.

I 2009 etablerte NATO eit nytt operasjonskonsept som nettopp understrekar at informasjonsdelinga mellom NATO og andre aktørar i regionen må styrkjast. Det er brei semje om at operasjonen skal vidareførast.

Noreg har fleire gonger delteke i OAE med ubåtar, fregattar, missiltorpedobåtar og maritime overvakingsfly. Siste gongen Noreg deltok med eit fartøy, var i 2008.

3.4 Kosovo (KFOR)

NATOs trygging- og stabiliseringsoperasjon i Kosovo (KFOR) skal bidra til å sikre stabilitet i landet og verne innbyggjarane. I 2009 vart KFOR gradvis tilpassa til situasjonen etter sjølvstendeerklæringa frå 2008. Det er no eit nytt internasjonalt nærvær i Kosovo med EU som den leiande aktøren. I desember 2008 vart EUs politi- og justisoperasjon (EULEX) etablert. EULEX er EUs største sivile operasjon og støttar styresmaktene i Kosovo i bygginga av rettsstaten, spesielt på politiområdet, domstolane og tollområdet. Som følgje av at oppgåvene og rolla til EULEX ikkje var heilt dei same som rolla FN (UNMIK) tidlegare hadde hatt på dette området, fekk KFOR mellom anna noko større ansvar for å vareta tryggleiken i Nord-Kosovo. I juni 2008 tok KFOR på seg oppdraget med å støtte utviklinga av profesjonelle, demokratiske og multietniske tryggingstrukturar i Kosovo. Dette arbeidet inkluderer nedlegging av vernekorpsset for Kosovo (KPC) og etablering av tryggingstyrken i Kosovo (KSF). NATO legg her stor vekt på at den kontinuerlege rekrutteringsprosessen til KSF må gjennomførast på ein transpa-

rent måte og bidreg mellom anna til at kandidatar frå den etniske mindretalsbefolkninga vert rekrutterte. Dette arbeidet vart vidareført i 2009.

NATOs forsvarsministermøte i juni 2009 vedtok å vurdere om ein gradvis kunne trappe ned nærværet til KFOR. Frå norsk side støttar vi dette, men legg samtidig vekt på ein grundig politisk gjennomgang av kriteria for ei slik nedtrapping. Det første trinnet i styrkereduksjonen frå om lag 16 000 til 10 000 soldatar vart slutført tidlegare i år. Nedtrappinga inneber ein gradvis overgang til mindre og meir mobile styrkar. I dette ligg det òg at KFOR gradvis vil avslutte det permanente vakthaldet rundt ni kulturminne av særleg religiøs eller historisk verdi. NATO vil vurdere det vidare vakt-haldet for kvart av desse kulturminna enkeltvis. Regjeringa har lagt vekt på at denne prosessen må vere open, og at partane dette gjeld, må verte tekne med på råd.

Vedtaket om reduksjon av KFOR-styrken reflekterer den betra tryggingssituasjonen i Kosovo, i tillegg til at utbygginga av nasjonale sivile institusjonar gjev gode resultat. Her har EULEX spelt ein aktiv rolle, mellom anna ved å styrkje kapasiteten politistyrkane og andre lokale institusjonar i Kosovo har til å utøve funksjonane sine.

En ytterlegare og meir omfattande reduksjon av KFOR vil venteleg verte behandla politisk i løpet av 2010. I denne samanhengen vil tett koordinering og samarbeid med EULEX framleis vere svært viktig. Det er positivt at toppmøtet i Strasbourg/Kehl stadfesta den breie semja om å vidareføre KFOR-engasjementet på ein slik måte at det sikrar at alle folkegrupper i Kosovo ser på operasjonen som legitim.

Det norske bidraget til KFOR omfatta i 2009 seks stabsoffiserar i KFOR-hovudkvarteret. I tillegg til to sivile ekspertar til NATO-eininga som driv støtte til oppbygging av ein demokratisk kontrollstruktur for Kosovos nye tryggingstyrke, har Noreg vidareført den økonomiske støtta til etableringa av KSF.

3.5 Irak

Det vart vedteke å setje i gang NATOs opplæringsoppdrag i Irak (NTM-I) under toppmøtet i alliansen i Istanbul i 2004. NTM-I skal gjennom opplæring og kompetanseoverføring medverke til at irakske tryggingstyrkar skal kunne ta over ansvaret for tryggingsoppgåvene i eige land. Også det føderale politiet og grensestyrkane får opplæring. Noreg har ikkje bidrege med personell eller økonomisk støtte til NTM-I, men stilte seg bak vedtaket om å

vidareføre NATO-støtta til Irak gjennom opplæringsoppdraget. Irak er ikkje med i nokre av dei faste partnerskapsrammene i NATO, men NATO arbeider òg for å utvikle eit meir overordna, langsiktig og strukturert samarbeid med Irak.

3.6 Resolusjon 1325 frå FNs tryggingråd om kvinner, fred og tryggleik

Noreg har arbeidd aktivt for at tryggingrådsresolusjon 1325 om kvinner, fred og tryggleik (TR1325) skal verte NATO-politikk på dei områda der han er relevant for alliansen. Mot slutten av 2009 tok Noreg og Estland initiativ til å formulere eit brev til generalsekretæren for å bidra til at arbeidet vert styrkt, òg med sikte på å auke den politiske merksemda om TR1325 i og utanfor NATO. Brevet, som fekk brei støtte frå allierte, har ført til at generalsekretæren skal utarbeide ei fullstendig oversikt over tiltaka som er sette i verk til no, både på politisk og militær side. Oversikta vil danne grunnlaget for vidare integrering av resolusjonen i dei operasjonelle rutine og prosedyrane i alliansen. Arbeidet skal fullførast til toppmøtet i Lisboa i november 2010, men forsvarsministrane vil òg få materialet når dei møtest i juni. Arbeidet skal òg konkretisere om det eventuelt må gjennomførast ytterlegare tiltak.

Dette arbeidet er òg følgd opp på militær side. Den militære leiinga i alliansen fekk i oppdrag å utvikle konkrete forslag til korleis kjønnsperspektivet kunne innarbeidast i alle fasar av NATO-leidde operasjonar. Oppdraget var tufta på erkjenninga av at ei samla tilnærming til stabilitet og gjen-

reising òg må omfatte dei særskilde behova og rettene kvinner har i konfliktområde. I september 2009 gjekk det nye direktivet ut til den militære leiinga i NATO med retningslinjer for korleis TR1325 skal inkorporerast i planlegging, gjennomføring og evaluering av operasjonane til alliansen.

Hausten 2008 var Noreg med på å ta initiativet til studien «Operational Effectiveness and UN Resolution 1325 – Practices and Lessons from Afghanistan». Målet var å vurdere korleis resolusjon 1325 vert følgd opp i dei PRTa (Provincial Reconstruction Teams) som vert leidde av Noreg, Sverige, Italia, Nederland og New Zealand. Studien vart lagd fram i mai 2009 og har bidrege vesentleg til å rette auka merksemd mot gjennomføringa av TR1325 i felt.

Studien avdekkar at det framleis står att mykje arbeid før målsetjingane i TR1325 er gjennomførte, òg i det norske PRTet. På norsk side arbeider Regjeringa aktivt for at det skal vere merksemd om og gjennomføring av resolusjon 1325 i alle ledd i dei operasjonane der Noreg deltek. Handlingsplanen frå Regjeringa for implementering av TR1325 om kvinner, fred og tryggleik (2006) tek òg føre seg korleis resolusjonen skal setjast i verk for å vareta kjønnsperspektivet i konflikt- og post-konfliktsituasjonar. Som oppfølging av NATO-studien og implementering av handlingsplanen frå Regjeringa har det sidan juni i fjor vore ein likestillingsrådgjevar på plass i den norske militære kontingenten i Faryab-provinsen i Afghanistan. Rådgjevaren skal sikre at kjønnsperspektivet vert vareteke. Vidare bidreg Noreg i 2010 med ein likestillingsrådgjevar til ISAF-hovudkvarteret i Kabul. Denne stillinga er planlagd vidareført i 2011.

4 Sivilt-militært samarbeid – ei heilskapleg tilnærming

Utviklinga i Afghanistan og Kosovo viser tydeleg kvifor NATO må ha eit nært samarbeid med andre internasjonale organisasjonar, frivillige organisasjonar og nasjonale og lokale aktørar i krisehandteringsoperasjonane. Det er brei semje i NATO om at ei samla og heilskapleg tilnærming til denne typen krevjande operasjonar er nødvendig. Militær innsats åleine er ikkje tilstrekkeleg. Denne innsatsen må sjåast i samanheng med sivil innsats både under planlegginga, gjennomføringa og oppfølginga av ein operasjon.

Dette prinsippet er solid forankra i norsk tenkemåte og er ein grunnleggjande føresetnad for den innsatsen Noreg no yter i Afghanistan. Sivilt-militært samarbeid ser ut til å verte eit sentralt tema under arbeidet med det nye strategiske konseptet i NATO, slik *erklæringa om tryggleiken i alliansen* frå toppmøtet i Strasbourg/Kehl legg opp til.

Ei heilskapleg tilnærming inneber at alle organisasjonar arbeider i samsvar med sine egne mandat, men samtidig samordnar innsatsen i alle fasar av prosessen. I Afghanistan inneber FN-mandatet at organisasjonen tek eit overordna ansvar for å samordne den internasjonale sivile innsatsen, frå politireform og betre styresett til sosial og økonomisk utvikling.

Taktskiftet for ISAF-operasjonen i 2009 gjer slik samordning enda meir nødvendig. For Noreg er det viktig å verne det humanitære rommet. Det tyder at humanitære oppgåver i minst mogleg grad vert blanda inn i politiske og militære strategiar. Rollene til dei sivile og militære aktørane skal gjerast tydelege på kvar sine premiss, men innsatsen må koordinerast betre. Regjeringa vil halde fram med å arbeide for at den sivile og den militære innsatsen skal vere gjensidig forsterkande.

Arbeidet i NATO med å setje i verk strategien for ei heilskapleg tilnærming vart ført vidare i 2009. Det vert gjort framgang både på politisk og strategisk nivå og på det praktiske planet i felt. Frå norsk side har vi lagt vekt på at NATO i utviklinga av den heilskapelege strategiske politiske og militære planen for Afghanistan skal gje klare føringar for samarbeidet med andre internasjonale organisasjonar, særleg FN og EU. Samarbeidet med begge desse organisasjonane har utvikla seg i riktig retning i 2009, både i Kosovo og Afghanistan.

I Kosovo er samarbeidet med den sivilrettslege EU-operasjonen EULEX ein viktig føresetnad for at dei lokale tryggingstyrkane vert styrkte, og at NATO gradvis kan redusere nærværet sitt. På same måten søkjer NATO og EU i tråd med politiske føringar frå UNAMA å koordinere opplæring av afghanske tryggingstyrkar på både praktisk og institusjonelt nivå. Som oppfølging av felleserklæringa av 2008 har NATO og FN vedteke å etablere ein sivil NATO-representasjon ved FN-hovudkvarteret som vil forsterke den militære representasjonen og liaisonen NATO allereie har på plass i New York.

På grunnlag av eit vedtak på toppmøtet i Bucaresti i april 2008 held NATO fram å følgje opp ein omfattande praktisk innretta handlingsplan for NATO-bidraget til ei heilskapleg tilnærming til stabilisering og gjenreising i operasjonar. Denne planen set opp eit vegkart for korleis NATO skal styrkje politiske og praktiske konsultasjonar med andre internasjonale organisasjonar i planlegging og gjennomføring av operasjonar. I den samanhengen vert det òg lagt vekt på å gjennomføre dei årlege krisehandteringsøvingane i NATO med deltaking av ulike delar av FN og Internasjonale Røde Kors.

5 Trygging utfordringar

5.1 Missilforsvar

Obama-administrasjonen endra i september 2009 føresetnadene for arbeidet i NATO med missilforsvarsspørsmålet. USA skrinla rakett- og radarinstallasjonane Bush-administrasjonen hadde planlagt i Polen og Tsjekkia. Eit meir fleksibelt amerikansk sjø- og landbasert system skal etter planen kome i staden. Allierte er inviterte til å bidra som vertsland for amerikanske installasjonar eller gjennom nasjonale luftvernkapasitetar. Den amerikanske haldningsendringa gjev nye utsikter til samarbeid med Russland.

Arbeidet i NATO med missilforsvarsspørsmålet har gått føre seg sidan 2002. Noreg har vore kritisk til utviklinga av eit alliert missilforsvar ut frå ei samla trusselvurdering, men òg ut frå faren for at eit slikt system kan setje i gang eit nytt rustingskappløp. Regjeringa ser òg ulemper knytte til konsekvensane for forholdet til Russland og andre tredjeland, og dessutan til uvissa omkring kostnader og teknologiske løysingar.

Den nye amerikanske tilnærminga har endra rammevilkåra for missilforsvarsdiskusjonen. NATO får no høve til å spele ei sentral rolle dersom alliansen bestemmer seg for det, og USAs allierte har teke godt imot den nye planen. Også dei første russiske reaksjonane var i all hovudsak positive. I desember 2009 slo utanriksministrane i NATO fast at alliansen kan og bør ta eit ansvar for å møte den aukande trusselen frå ballistiske missil, samtidig som dei understreka verdien av dialog og samarbeid med Russland. Noreg legg stor vekt på å etablere ein tettast mogleg dialog mellom Russland og NATO i denne saka og har difor stilt seg positiv til ein eigen missilforsvarskomite under NATO-Russland-rådet.

NATO vurderer no å utvide det allereie vedtekte missilforsvarssystemet for utplasserte styrkar (Active Layered Theatre Ballistic Missile Defence). Det vart vedteke å etablere denne kapasiteten på toppmøtet i Istanbul i 2004, og han skal verne NATO-styrkar i eit avgrensa geografisk område mot kort- og mellomdistanseraketar.

Dette systemet skal etter planen vere delvis operativt frå 2011. Saman med andre allierte har Noreg ønskt den nye amerikanske tilnærminga og rolla som NATO er tiltenkt, velkomne. Regjeringa legg vekt på at eit missilforsvarssystem i Europa må auke tryggleiken for alle medlemslanda i alliansen og vere retta mot reelle tryggingstruslar.

Utgreiinga av handlingsalternativ fortset fram mot toppmøtet i Lisboa. Alliansen ser på oppdraga frå toppmøtet i Strasbourg/Kehl i 2009 som relevante trass i at dei politiske rammevilkåra er endra. På dette møtet stadfesta stats- og regjeringssjefane at missilforsvar kan utgjere ein del av ein breiare respons for å møte trusselen frå ballistiske missil, og at ytterlegare utgreiing av ulike arkitekturalternativ er nødvendig. Utgreiingsarbeidet skal etter planen gje grunnlag for ei endeleg politisk avgjerd i Lisboa.

Eit vedtak om eit missilforsvar for NATO vil markere slutten på ein lang prosess. Dei opphavlege oppdraga, som gjekk ut på å utgreie om det kunne etablerast eit territorialt missilforsvar i NATO, kom frå toppmøta i 2002 og 2006. I 2007 inngjekk likevel USA bilaterale avtalar med Polen og Tsjekkia om å byggje utskytingsramper for avskjeringsraketar og radaranlegg som ein del av eit amerikansk missilforsvarssystem. Dermed gav det ikkje lenger meining å drøfte eit eige alliert missilforsvarssystem. NATO flytta difor fokuset til spørsmålet om NATO burde knyte seg til det amerikanske systemet for å sikre dekning av territoriet til alliansen. Toppmøtet i Bucuresti i 2008 vedtok deretter å utgreie konkrete handlingsalternativ for ein omfattande missilforsvarsarkitektur.

Den nye amerikanske strategien tek sikte på å møte trusselen frå ballistiske missil frå Iran og Syria på ein fleksibel måte. USA legg opp til ei gradvis utvikling som skal tilpassast trusselbiletet og byggje på kjend teknologi. Sjølv om føresetnadene for arbeidet i alliansen med missilforsvarsspørsmålet dermed er endra, ligg likevel alliansesolidariteten og det grunnleggjande prinsippet som gjeld den udelelege tryggleiken, framleis til grunn for diskusjonen i NATO.

5.2 Rustingskontroll, nedrusting og ikkjespriing

NATO skal fortsetje å bidra til internasjonal innsats for rustingskontroll, nedrusting og ikkjespriing. Stats- og regjeringssjefane stadfesta dette på toppmøtet i Strasbourg/Kehl i april 2009 og ønskte samtidig å skape større offentleg merksemd om NATOs bidrag til dette arbeidet. NATO-rådet fekk i oppdrag å følgje desse spørsmåla nøye som ein del av den breiare responsen frå NATO på dei tryggingstiltakane alliansen står overfor.

Rustingskontroll, nedrusting og ikkjespriing har i lang tid vore viktige målsetjingar for NATO og er viktig for den overordna tryggleiken i alliansen. NATO-landa har lagt ned ein stor innsats for å fremje desse målsetjingane. Noreg og Tyskland tok i 2007 eit større initiativ i NATO for å styrkje engasjementet i organisasjonen ytterlegare. Det viktigaste resultatet av dette initiativet er at desse spørsmåla no står vesentleg høgare på dagsordenen i NATO enn tidlegare. Det er òg mykje større merksemd kring desse tema i organisasjonen.

Ei omfattande rapport om korleis NATO kan skjerpe profilen sin på nedrustingsområdet, vart utarbeidd til toppmøtet i Bucuresti i 2008. Rapporten er oppdatert fleire gonger, mellom anna i samband med toppmøtet i Strasbourg/Kehl. Betre samarbeid og koordinering mellom NATO på den eine sida og FN, OSSE og partnerland på den andre vert framheva som viktig.

NATO-landa er òg samde om å sjå på eventuelle vidare tiltak med omsyn til konvensjonelle våpen, deriblant handvåpen og miner, kjernefysiske våpen og andre masseøydeleggingsvåpen. NATO har utarbeidd ein eigen informasjonsstrategi for dette feltet, for å informere publikum på ein betre og meir koordinert måte om det omfattande arbeidet som er lagt ned.

Saman med Belgia, Luxembourg, Nederland og Tyskland tok Noreg våren 2010 initiativet til at det uformelle utanriksministermøtet i NATO i april same året skulle setje av tid til å drøfte atomvåpenpolitikken til alliansen. Dette var viktig for å gje politiske føringar i gjennomgangen av det strategiske konseptet til NATO og i oppfølginga av den nye amerikanske atomvåpenpolitikken («Nuclear Posture Review»). USA er klare på det overordna målet om ei tryggare verd utan atomvåpen og behovet for å redusere rolla til atomvåpen i tryggingspolitikken.

Underteikninga av den nye avtalen mellom USA og Russland om reduksjonar i utplasserte strategiske atomvåpen og leveringsmidla deira (nye START) er av stor verdi. Noreg har vore tyde-

lege på at nye START må representere innleiinga til ein betre nedrustingsprosess, som vil omfatte alle kategoriar atomvåpen (dei på lager og korttrekkjande atomvåpen), i tillegg til at andre atomvåpenmakter må inkluderast i prosessen. Det er spesielt viktig å følgje opp spørsmålet om korttrekkjande atomvåpen i Europa, og Noreg og Polen tok 9. april i år initiativ til ei skrittvis og balansert tilnærming mellom NATO og Russland. I det felles norsk-polske arbeidsdokumentet vart det foreslått at det i første omgang skal gjennomførast openheits- og tillitsskapande tiltak mellom NATO og Russland, og at sjølve nedrustingsforhandlingane vil kunne skje innanfor oppfølgingsprosessen til nye START.

Når det gjeld samarbeid med Russland på dette området, vart det på utanriksministermøtet i desember 2009 oppnådd semje om å opprette ei eiga arbeidsgruppe under NATO-Russland-rådet (NRC) for rustingskontroll, nedrusting og ikkjespriing. Dette er ei organisatorisk nyvinning som ikkje ville ha vore mogeleg utan den auka merksemda desse felta har fått i NATO etter 2007.

I november 2009 vart det gjennomført eit NRC-seminar i Oslo om atomvåpenpolitikk, og dette var viktig for å bidra til større openheit om doktrinar. Regjeringa ser ei viktig rolle for NATO innanfor rustingskontroll, nedrusting og ikkjespriing og vil aktivt følgje opp det norsk-tyske initiativet også i åra framover, ikkje minst ved å sørgje for at dette saksfeltet vert ståande høgt på dagsordenen i NATO. Det er viktig at NATO-landa støttar opp om NPT og andre globale nedrustings- og ikkjespriingsavtalar. Samtidig kan ein ikkje vente at NATO skal opptre som ein samla blokk i desse fora. For Noreg vil desse tema òg vere viktige i samband med utarbeidinga av det nye strategiske konseptet i NATO i 2010. Kjernevåpenpolitikken til NATO og målsetjinga som går ut på å redusere rolla til kjernevåpena i internasjonal politikk, stiller oss overfor særlege utfordringar i denne samanhengen.

Saman med USA leidde Noreg i perioden juli 2008 til juli 2009 arbeidet i NATOs Senior Defence Group on Proliferation. Ein av milestolpane under formannskapsåret var godkjenninga på toppmøtet i Strasbourg/Kehl av ein heilskapleg politikk for ikkjespriing og forsvar mot kjemiske, biologiske, radiologiske og kjernefysiske truslar. Den samanfatar det breie settet av verkemiddel NATO har for å hindre spreiing av masseøydeleggingsvåpen, som òg omfattar evna til å verne mot trusselen frå slike våpen, og til å handtere konsekvensane av angrep eller utslepp.

Noreg retta i formannskapsperioden særleg merksemd mot tiltak som kan bidra til å styrkje det sivil-militære samvirket på dette området. NATO

har sett i gang arbeid for å betre evna til sivil-militær planlegging og gjennomføring av operasjonar, styrkje samarbeidet med andre internasjonale organisasjonar og harmonisere trening og opplæring for sivilt og militært personell.

Den norske formannskapsperioden vart avslutta med eit seminar i Oslo 17.–19. juni 2009 der meir enn 90 deltakarar frå allierte land og frå NATOs sivile og militære stabar var samla for å diskutere sentrale problemstillingar knytte til ikkjespriing og kapasiteten alliansen har til å verne og forsvare befolkninga mot trusselen frå masseødeleggingsvåpen.

5.3 CFE-avtalen

CFE-avtalen har sidan 1992 bidrege til å fjerne over 64 000 tyngre våpen i Europa og har på den måten vore ein udelt suksess. Avtalen avgrensar offensiv militær kapasitet og bidreg til å hindre destabiliserande styrkekonsentrasjonar. Restriksjonane på utplassering av styrkar i flankeområda for avtalen har vore viktige for Noreg. Komponentane i avtalen, dvs. restriksjonar på konvensjonelle styrkar, openheit gjennom utveksling av informasjon om militær struktur og materiell og verifikasjon ved inspeksjon av militære avdelingar, har hatt stor til-litsbyggjande verdi i perioden frå 1992 og fram- over, saman med Wien-dokumentet av 1999 og avtalen om opne luftrom. Samtidig kan det argu- menterast for at viktige delar av det opphavlege føremålet med CFE-avtalen allereie er oppfylde i og med den omfattande reduksjonen av konvensjo- nelt materiell i Europa som er gjennomført sidan avtalen vart inngått.

Under OSSE-toppmøtet i 1999 vart det vedteke ein ny CFE-avtale som var betre tilpassa dei endra tryggingpolitiske realitetane i Europa. Denne nye tilpassa CFE-avtalen skulle tre i kraft når alle dei 30 statspartane hadde ratifisert. Ratifikasjonsprose- sen har likevel aldri kome i gang på vestleg side fordi føresetnaden om tilbaketrekking av russisk personell og utstyr frå Georgia og Moldova (dei såkalla Istanbul-pliktene frå toppmøtet i 1999) ikkje er oppfylt. Russland «suspenderte» frå og med 12. desember 2007 etterlevinga av dei operative pliktene sine etter CFE-avtalen. Dette vert hovudsakleg grunngjeve med manglande vestleg ratifikasjon av den tilpassa CFE-avtalen, restriksjo- nar på utplassering av russiske styrkar i flankeom- råda for avtalen og utvidinga av NATO.

Russland meiner dessutan at CFE-avtalen ikkje lenger er i tråd med dagens tryggingpolitiske rea- litetar i Europa. Det har heller ikkje i 2009 vore

framgang i forhandlingane, trass i arbeidet som er lagt ned i mange fora. I tillegg har USA på vegner av NATO-landa gjennomført direkte forhandlingar med Russland, men utan resultat.

Denne utviklinga har sett heile CFE-avtalever- ket under stort press. Ved inngangen til 2010 er det sett i gang ein diskusjon blant NATO-landa om kor- leis ein skal gå vidare for å sikre eit fungerande avtaleverk også i framtida. Regjeringa vil fortsetje å arbeide på dette området i nært samråd med andre allierte.

5.4 Energitryggleik

Stats- og regjeringssjefane stadfesta under toppmø- tet i Strasbourg/Kehl at dei støttar arbeidet i allian- sen med å sikre kritisk energiinfrastruktur. Dei slutta seg til ein samla statusrapport for arbeidet, som vart innleidd etter toppmøtet i Riga i 2006.

Bakgrunnen for at NATO engasjerte seg på dette området, var ei allmenn erkjenning av at usta- bil tilgang på vitale energiressursar påverkar tryggleiken for dei allierte. Toppmøtet i Riga la til grunn at bidraget frå NATO må representere ein meirverdi i forhold til og samordnast med nasjo- nale og internasjonale tiltak som allereie er sett i gang.

Oppfølginga av vedtaket frå Riga i 2006 viser at det er meiningsforskjellar blant dei allierte med omsyn til kva ambisjonsnivå NATO bør ha når det gjeld energitryggleik. Allierte har ulikt syn på om NATO bør ta stilling til politiske konflikhtar knytte til energiforsyning, og om alliansen bør ta på seg ei rolle i sikring av kritisk energiinfrastruktur også utanfor eige land- og sjøterritorium. Enkelte alli- erte har lagt fram ønske om at NATO skal ha ei tydelegare rolle ved ein eventuell politisk bruk av energiressursar frå russisk side.

Toppmøtet i Bucuresti i 2008 vedtok å konsen- trere innsatsen til NATO på energitryggleiksområ- det om fem hovudområde: etterretningsdeling internt i alliansen, informasjonsdeling med partnarlanda, stabilitetsfremjande tiltak, støtte til konsekvenshandtering og støtte til vern av kritisk infrastruktur. Tiltaka som er gjennomførte på desse områda, vart omtalte i statusrapporten til toppmøtet i april.

Noreg har halde ein høg profil i diskusjonen om kva rolle NATO skal spele på energitryggleiks- området, som den einaste store energieksportøren i alliansen. Frå norsk side har vi støtta arbeidet med å definere ei rolle for alliansen i forhold til energitryggleik, med spesiell vekt på vakt- og sik- ringsoppdrag, støtte til eksisterande nasjonal inn-

sats og tillitsskapande samarbeid med ikkje-allierte energieksporørar. Noreg har framheva verdien av partnersamarbeidet og lagt særleg vekt på korleis berøringspunkta med Russland kan bidra til å styrkje samarbeidet innanfor ramma av NATO-Russland-rådet (NRC). I løpet av den felles trusselvurderinga med Russland som vart vedteken i desember 2009, kan energiinfrastruktur kome inn i biletet, som eit potensielt mål for terroraksjonar. Slik infrastruktur er likevel utsett for eit så breitt risikospekter at det ikkje er sikkert at han får særskilt merksemd i samanheng med trusselvurderinga.

5.5 Vern mot dataangrep

Arbeidet med vern mot dataangrep («cyber defence») i NATO vart ytterlegare formalisert i

2009 gjennom opprettinga av NATO Cyber Defence Management Authority (CDMA) i tråd med NATO Cyber Defence Policy som vart vedteken av NATO-rådet i 2008. Dette organet skal leie det utøvande arbeidet i NATO med koordinering og igangsetjing av tiltak ved dataangrep. Det var semje under toppmøtet i Strasbourg/Kehl om at arbeidet med å betre kommunikasjons- og informasjonssystema i NATO skulle fortsetje. NATO er helt avhengig av desse systema, samtidig som dei vert utsette for kontinuerlege angrep både frå statar og ikkje-statlege aktørar. For at NATO skal kunne verne seg mot dataangrep, er det avgjerande å ha ei felles alliert tilnærming og samhandling medlemslanda imellom. Den allierte tilnærminga identifiserer kriterium for bruk, roller og ansvarsfordeling og ulike prosedyrar i tilfelle dataangrep. Ei NATO-øving i november 2009 omfatta trening på alle desse verkemidla.

6 Samarbeidet med Russland

Samarbeidet mellom NATO og Russland skjer i regi av NATO-Russland-rådet (NRC). Rådet vart oppretta i 2002 og er samansett av 29 likeverdige medlemmer. Som i NATO elles vert avgjerdene i NRC tekne ved konsensus.

Utgangspunktet for NRC-samarbeidet er ei gjensidig erkjenning av at NATO og Russland deler mange utfordringar som best kan løysast i fellesskap. Regjeringa legg stor vekt på den tillitskapande funksjonen NRC fyller. På bakgrunn av turbulensen i forholdet etter Georgia-konflikten er det spesielt viktig å ha ein brei dialog mellom NATO og Russland om alle tryggingpolitiske spørsmål, både på område der det er semje, og der det råder usemje.

Regjeringa legg òg vekt på at dialogfunksjonen NRC har, må følgjast opp med praktisk samarbeid knytt til trygging utfordringar som gjeld både NATO og Russland. Her har NRC eit stort potensial som vi frå norsk side vil arbeide aktivt for å realisere.

Den russiske invasjonen av Sør-Ossetia, Abkhasia og andre delar av georgisk territorium i august 2008 førte til at NATO suspenderte NRC-samarbeidet inntil vidare. Russland svarte med å suspendere det militære samarbeidet med alliansen. NRC-samarbeidet var dermed i praksis ikkje-fungerande gjennom første halvdel av 2009.

NATOs reaksjon på krigen og svaret frå Russland innebar at alliansen i desse månadane var vesentleg meir restriktiv i kontakten med Russland enn til dømes EU var. Ei rekkje allierte land, mellom andre Noreg, var kritiske til om ein full og langvarig suspensjon av NRC-samarbeidet var føremålstenleg for NATO. Sjølv om Noreg støtta ei midlertidig avgrensing av samarbeidet med Russland, peikte vi samtidig på at NRC nettopp hadde sin styrke i å opne for dialog og tillitsbygging i spørsmål NATO og Russland var usamde om.

NATO-toppmøtet i Strasbourg/Kehl i april 2009 opna for å ta opp att samarbeidet med Russland innanfor NRC og tillyste eit utanriksministermøte mellom NATO og Russland for å setje prosessen i gang. Det uformelle NRC-utanriksministermøtet på Korfu i juni slo deretter fast at NRC-samarbeidet skulle takast opp att i full breidde. Samti-

dig måtte NRC-samarbeidet bli eit meir effektivt forum for dialog og praktisk samarbeid mellom dei allierte og Russland. Den nye amerikanske administrasjonen har ei meir aktiv tilnærming til Russland gjennom «Reset»-politikken, og dette bidrog vesentleg til å betre forholdet mellom NATO og Russland.

Den nye generalsekretæren i NATO, Anders Fogh Rasmussen, gjorde det tidleg klart at han vil prioritere forholdet til Russland høgt. I ein tale i september føreslo generalsekretæren at NATO og Russland saman burde gjennomføre ein analyse av truslar og trygging utfordringar som er felles for begge partar. Føremålet var å styrkje dialogen mellom dei og skape ei plattform for vidareutvikling av det praktiske samarbeidet. Utspelet vart godt motteke, og i løpet av hausten 2009 diskuterte partane potensielle tema for ein slik analyse. Parallelt med denne prosessen sette NRC i gang eit større reformarbeid med sikte på å gjere komitéstrukturen meir funksjonell og oversiktleg. Sett frå alliert side var dette nødvendig for å gjere NRC til ein meir operativ reiskap for praktisk samarbeid. Reforma ville etter NATO-landas meining dessutan setje NRC betre i stand til å gjennomføre den felles trusselvurderinga. Generalsekretæren hadde ønskt.

Begge prosessane vart fullførte i samband med utanriksministermøtet i NRC i desember 2009. I tillegg til å vedta endringane i komitéstrukturen til NRC gav utanriksministrane NRC i oppdrag å gjennomføre ein felles trusselvurdering knytt til fem hovudtema: Afghanistan, terrorisme, piratverksemd, ikkjepreiring av masseøydeleggingsvåpen og katastrofar.

Regjeringa har arbeidd aktivt for å få tatt opp att dialogen mellom NATO og Russland. Sidan utanriksministermøtet på Korfu i juni har det vore ei norsk prioritering å bidra til å utvikle NRC slik at samarbeidet mellom NATO og Russland skal kome styrkt ut av krisa det har vore inne i. Det var nødvendig med ein gjennomgang av komitéstrukturen både fordi talet på underkomitear hadde vakse sidan NRC vart oppretta i 2002, og fordi fleire underkomitear ikkje var særleg aktive. Etter reformene er det vorte færre, men tematisk sett

breiare underkomitear. Dette vil på sikt gje NRC større fleksibilitet i arbeidet og gjere det enklare å gjennomføre den felles trusselvurderinga mellom NATO og Russland.

Frå norsk side har vi lagt vekt på å støtte opp om NRC-samarbeidet mellom anna gjennom å ta på oss vertskapsansvar og tilretteleggingsansvar for felles arrangement. Hausten 2009 var Noreg difor vertskap for eit ekspertmøte om atomvåpendoktrine med brei deltaking frå alliert og russisk side. Den planlagde sivile krisehandteringsøvinga som skulle ha vore avvikla i Noreg i 2009, vart utsett og gjennomført 22.–24. mars 2010. Noreg bidrog òg i 2009 med midlar til vidareføringa av NRC-prosjektet for opplæring og trening av personell til antinarkotikainnsats i Afghanistan og Sentral-Asia i regi av UNODC. Prosjektet er eit viktig bidrag i kampen mot narkotikaproblemet i tilknytning til Afghanistan gjennom å sørgje for opplæring og trening av antinarkotikapersonell frå politi og grensestyrkar både frå Afghanistan og dei sentralasiatiske nabolanda. Prosjektet er òg ein klar demonstrasjon av tilleggsverdien NRC tilfører som samarbeidsarena i kampen mot felles utfordringar for NATO og Russland.

Eit anna viktig element i samarbeidet mellom NATO og Russland er inngåinga av ein transittavtale om landtransitt av visse typar forsyningar til ISAF-styrken. Ein slik avtale vil kunne redusere transport-

kostnadene som er knytte til ISAF-operasjonen, vesentleg og gje betre tryggleik for forsyningane. NATO har ved inngangen til 2010 gjort ferdige alle nødvendige avtalar for å kunne ta i bruk den nordlege landtransportruta frå Europa til Afghanistan for visse typar gods. Samtalane med Russland om å utvide transittavtalen til å gjelde alle typar forsyningar og flytransitt vil halde fram i tida framover.

NATO på si side er interessert i eit styrkt russisk engasjement i tilknytning til Afghanistan. Generalsekretær Anders Fogh Rasmussen tok mellom anna opp dette spørsmålet under besøket i Moskva i desember 2009. Konkret gjeld ønsket frå alliansen auka russisk støtte til opplæring av afghanske tryggingstyrkar og utstyr til dei, i tillegg til auka innsats i kampen mot narkotikasmuglinga frå Afghanistan. NATO håpar at den felles trusselvurderinga med Russland kan bidra til å styrkje det eksisterande samarbeidet og identifisere nye område for samarbeid i tilknytning til Afghanistan. Russland har, på politisk plan, gjeve uttrykk for at dei er interesserte i å auke Afghanistan-samarbeidet.

Regjeringa er òg oppteken av å sjå på utsiktene til eit samarbeid med Russland innanfor NRC-ramma i tilknytning til nordområda. Alle landa rundt Arktis er medlemmer av NRC, og her burde ein difor ha dei beste føresetnadene for å diskutere felles utfordringar og problemstillingar knytte til regionen.

7 Forholdet til statane på Balkan, Ukraina og Georgia

7.1 Balkan

Kandidatlanda Albania og Kroatia vart tekne opp som medlemmer av alliansen på toppmøtet i Strasbourg/Kehl i april 2009. Dette var den tredje utvidingsrunda sidan Berlinmuren fall, og talet på medlemsland kom dermed opp i 28. Regjeringa meiner NATO-medlemskap for Albania og Kroatia er eit viktig bidrag til europeisk og regional stabilitet og ei naturleg følgje av den langvarige reformprosessen desse landa har gått gjennom. Dei har òg vist vilje og evne til å ta på seg dei forpliktingane ein NATO-medlemskap inneber, gjennom deltaking i operasjonane til alliansen og annan innsats.

7.1.1 Makedonia og Montenegro

Makedonia vart kandidatland i 1999 og har gjort ein omfattande innsats for å gjennomføre reformer som i sum har kvalifisert landet for NATO-medlemskap. Også i 2009 bidrog landet med verdifull støtte til NATO-operasjonane i Kosovo (KFOR) og Afghanistan (ISAF), mellom anna samdeployering med norske ISAF-styrkar på sanitetssida. Noreg har vedteke å donere eit feltsjukehus til Makedonia. Samarbeidet på sanitetssida har styrkt det bilaterale forholdet mellom Noreg og Makedonia og har gjeve Makedonia høve til å yte teljande bidrag til internasjonale NATO-operasjonar. Makedonia legg stor vekt på samvirke med NATO-styrkar og deltaking i øvingar. Landet har dei seinare åra auka talet på styrkar i beredskap for Pfp-operasjonar kraftig. På grunn av den bilaterale konflikten med Hellas om namnespørsmålet lukkast det heller ikkje i 2009 alliansen å invitere Makedonia som medlem. Hellas aksepterer ikkje det konstitusjonelle namnet på landet, Republikken Makedonia. Noreg og andre allierte har oppfordra til arbeid for ei snarleg løysing på namnestriden gjennom forhandlingane som no finn stad i FN-regi. Det er i realiteten berre dette eine spørsmålet som står i vegen for medlemskap for Makedonia. Noreg ønskjer Makedonia velkomen som medlem av alliansen, og gjennom bistandsmidlar har Noreg støtta opp under reformarbeidet for NATO-tilpassing.

På det formelle utanriksministermøtet i Brussel i desember 2009 fekk Montenegro kandidatlandstatus (MAP). Landet vil venteleg kome i gang med det første årlege nasjonale programmet (ANP) medio 2010. Noreg støtta òg i 2009 aktivt opp om forsvarsreforma i Montenegro, mellom anna gjennom ein utsend ekspert frå Forsvarsdepartementet til det montenegrinske forsvarsdepartementet. Denne bistanden held fram i 2010 og 2011. Dette kjem i tillegg til konkret bistand på ei rekkje prosjekt knytte til forsvarsplanlegging og forvaltningsrutinar.

7.1.2 Partnerskapslanda på Vest-Balkan (Serbia og Bosnia-Hercegovina)

Bosnia-Hercegovina fekk i 2008 den første individuelle handlingsplanen (IPAP) for samarbeidet med NATO og søkte 2. oktober 2009 om kandidatlandstatus (MAP). Det lukkast ikkje alliansen å verte einig om å tildele Bosnia-Hercegovina MAP under det formelle utanriksministermøtet i Brussel i desember 2009. Alliansen var samla i synet på at det sto att viktige reformer før NATO-medlemskap kunne verte aktuelt, men delt i spørsmålet om insentivet til slike reformer ville vere størst med eller utan MAP. På det uformelle utanriksministermøtet i Tallinn i april 2010 vart det semje om å invitere Bosnia-Hercegovina til å slutte seg til MAP, men på det vilkåret at iverksetjinga vert utsett inntil forsvarseigedommane i landet vert registrerte som statseigedom.

Noreg støtta MAP-søknaden frå Bosnia-Hercegovina på begge møta og la særleg vekt på den breie oppslutninga ønsket om MAP-status har i dei ulike folkegruppene i landet. Eit positivt utfall vil ikkje berre vere ein styrke for det nasjonale samholdet, men vil òg støtte opp om ansvarlege og reformorienterte krefter i Bosnia-Hercegovina.

Den politiske situasjonen i Bosnia-Hercegovina var likevel prega av stagnasjon, og det var i 2009 ikkje særlege framsteg med tanke på dei vanskelege spørsmåla som mellom anna knyter seg til maktfordelinga mellom entitetane og staten. USA og EU (representert ved den svenske EU-formannskapet) forsøkte hausten 2009 å bringe situasjo-

nen ut av dødvatnet gjennom ein serie politiske samtalar i Butmir utanfor Sarajevo. Samtalane la opp til ei pakkeløysing der oppfylling av dei såkalla 5+2-krava¹ og gjennomføring av grunnlovsreform skulle bane vegen for å avvikle høgrepresentantens kontor (OHR) og gjere Bosnia-Hercegovina styringsdyktig. Auka tempo i NATO- og EU-integrasjonen vart presentert av EU og USA som viktige insentiv for å skape nødvendig reformvilje hos bosniske styresmakter. Dei manglande resultat av Butmir-prosessen medverka difor til at det ikkje var mogeleg å skape konsensus om å tildele MAP for Bosnia-Hercegovina under det uformelle utanriksministermøtet i Brussel i desember 2009.

Bosnia-Hercegovina held fram med innsatsen for forsvarsreform med Noreg som ein viktig støttespelar. Noreg har et omfattande bilateralt samarbeid med Bosnia-Hercegovina og yter mellom anna praktisk bistand til partnerskapsprogrammet med NATO. Regjeringa ser dette som viktig for å kunne medverke til at landet vert best mogeleg integrert i partnerskapsmekanismane, slik at det vert sett i stand til å utnytte den hjelpa NATO tilbyr. Noreg har i 2009 fungert som kontaktpunktambassade for NATO i Bosnia-Hercegovina og har såleis spelt ei viktig rolle som bindeledd mellom bosniske styresmakter og NATO. I tillegg gjorde norsk personell teneste ved NATO-hovudkvarteret i Sarajevo.

EU vidareførte i 2009 det militære engasjementet i Bosnia-Hercegovina (EUFOR Althea) på eit redusert nivå.

Samarbeidet med Serbia har tradisjonelt vore avgrensa til enkelte PfP-aktivitetar, bistand til tryggingssktorreform og eit visst militært teknisk samarbeid knytt til NATOs fredsbevarande oppdrag i Kosovo (KFOR). I Serbia er NATO framleis dårleg likt som følgje av bombinga i 1999 og oppbygginga av ein ny tryggingstruktur i Kosovo (KSF). Regjeringa ser på eit stabilt Serbia med sterkest mogeleg tilknytning til euroatlantiske og regionale strukturar som ein føresetnad for varig stabilitet på Balkan. For å støtte opp om forsvarsreformene i Serbia har Noreg sidan 2006 vore leiar for eit frivillig støttefond i PfP-regi som finansierer demobilisering og overgang til sivile yrke for serbisk forsvarspersonell. Dette initiativet er viktig for å kunne gjennomføre forsvarsreformer i Serbia utan samtidig å skape sosiale problem.

¹ *Fem målsetjingar:* fordeling av statseigedom, fordeling av forsvarseigedommar, fiskal berekraft, endeleg status for Brcko-distriktet og etableringa av ein rettsstat med fokus på vedtak av justissektorreform og krigsforbrytarstrategiar. *To krav:* underteikning av SAA (gjennomført i 2008) og «positiv vurdering av situasjonen i BiH».

2009 vart eit viktig år for samarbeidet mellom Serbia og NATO. Landet fekk mellom anna på plass det første individuelle partnerskapsprogrammet (IPP), og ein eigen sendemann vart akkreditert til NATO. Samtidig varsla serbiske styresmakter at dei ønskjer å byggje opp ein fullverdig diplomatisk representasjon til NATO og på sikt også få i stand ein individuell handlingsplan (IPAP) for partnerskapen. Innanfor forsvaret fortsette reformarbeidet med vekt på modernisering og profesjonalisering. Ein ny nasjonal tryggingstrategi og ein ny forsvarsstrategi vart vedtekne, og det vart gjennomført ein strategisk gjennomgang av strukturen i forsvaret (Strategic Defence review) med forslag til vidare reformer fram mot 2015. Serbia deltok elles aktivt i EAPC og uttrykte òg interesse for å betre evna deira egne styrkar har til å samarbeide med NATO-styrkar.

7.2 Samarbeidet med Ukraina

Samarbeidet mellom NATO og Ukraina er formalisert gjennom NATO-Ukraina-kommisjonen (NUC). Intensivert dialog og praktisk samarbeid vart vidareført i 2009, både på politisk nivå og i ekspertgrupper. Ukraina deltek – som einaste partnerland – i alle internasjonale NATO-operasjonar og har òg sagt seg villig til å stille personell til disposisjon for NATOs utrykkingsstyrke (NRF).

Valet i Ukraina i januar 2010 skapte ein ny situasjon. Den nye regjeringa gjorde det klart at Ukraina ikkje har medlemskap i NATO på den politiske dagsordenen, men at samarbeidet med alliansen skal fortsetje som før og etter dei retningslinjene som ligg føre gjennom NUC.

Spørsmålet om å gje Ukraina status som kandidatland for medlemskap i NATO gjennom handlingsplanen for medlemskap (MAP) har dominert diskusjonane om forholdet mellom NATO og Ukraina dei siste åra. Dette var òg ei av dei sakene det sto størst strid om under NATO-toppmøtet i Bucuresti i 2008. Blant dei allierte er det framleis ulike syn på i kva grad Ukraina oppfyller krava for å oppnå MAP-status.

2009 blei eit rolegare år enn det føregåande for forholdet mellom NATO og Ukraina. Årsaka til dette var at stats- og regjeringssjefane under toppmøtet i Bucuresti utarbeidde eit kompromiss som vart ståande gjennom heile 2009. Ukraina og Georgia fekk løfte om at dei ein gong i framtida vil bli NATO-medlemmer dersom dei ønskjer det. Likevel vart dei ikkje tildelte MAP-status. I staden vedtok NATO å bidra med meir rådgjeving, auka hjelp og støtte til dei pågåande reformprosessane og ei styr-

king av NATOs informasjons- og liaisonkontor i Kiev. Ei ny ordning med årlege nasjonale program for reformarbeidet og samarbeidet mellom NATO og Ukraina (ANP) kom i tillegg. Dette er bakgrunnen for at toppmøtet i Strasbourg/Kehl i april 2009 unngjekk nye hissigte debattar om dette spørsmålet.

Det nye samarbeidsinstrumentet, ANP, som vart teke i bruk for første gong i 2009, har vist seg nyttig ikkje minst for å strukturere reformarbeidet på ukrainsk side. I større grad enn tidlegare gjev det òg NATO eit verktøy for å måle framgang i reformprosessen i Ukraina. Sjølv om reformarbeidet gjekk framover i 2009, er det klart at ein uoversiktleg politisk situasjon og den økonomiske krisa som ramma Ukraina hardt, førte til mindre framgang enn ein kunne håpa på. For prosessen vidare vert det avgjerande i kva grad den nye presidenten i Ukraina vil følgje opp dei reformmåla som den førre administrasjonen har fastlagt.

Frå norsk side har vi lagt vekt på å vidareføre støtta til reformarbeidet i Ukraina, både bilateralt og gjennom NATO. Noreg støttar mellom anna oppbygginga av demokratiske leiingsstrukturar i forsvarssektoren. Regjeringa har dessutan vore oppteken av å bidra til konsensusavgjerder i NATO om den vidare utviklinga av NATO-Ukraina-forholdet. Noreg støtta såleis kompromissvedtaka frå 2008 og ser det som både nyttig og naturleg at NATO tek seg tid til å vurdere alle sider ved forholdet til Ukraina før det eventuelt vert gjort nye vedtak.

7.3 Samarbeidet med Georgia

Krigen mellom Georgia og Russland i august 2008 bidrog sterkt til å intensivere diskusjonane i NATO om det framtidige forholdet mellom Georgia og alliansen. Den vidare tilnærminga NATO skal ha til Georgia, vart i stor grad fastlagt gjennom siste del av 2008, og spørsmålet var difor inga hovudsak for alliansen i 2009.

Georgia fekk ikkje tildelt MAP-status i 2008, men fekk på same måte som Ukraina ein lovnad om at landet vil kunne bli medlem av NATO i fram-

tida. Med utgangspunkt i vedtaket frå det ekstraordinære utanriksministermøtet i alliansen i august 2008 vart det oppretta ein NATO-Georgia-kommisjon (NGC) etter mønster frå samarbeidet med Ukraina. Også for Georgia vart det innført eit rulle-lande årleg nasjonalt program (ANP) for reformprosessen og samarbeidet med NATO. Den første ANP-syklusen vart gjennomført i 2009, og både Georgia og NATO vurderer dette som eit konkret uttrykk for intensivert samarbeid og som eit nyttig instrument i den vidare reformprosessen.

NATO vil halde fram med den praktiske assistansen til Georgia og samtidig oppfordre til vidare grunnleggjande reformer. NATO støttar òg opp om det arbeidet andre internasjonale organisasjonar, særleg OSSE, FN og EU, gjer innanfor konflikthandtering i Sør-Ossetia og Abkhasia. Alle NATO-landa har òg gjeve klar støtte til Georgias suverenitet og territoriale integritet, og dei har på det sterkaste fordømt den russiske godkjenninga av dei to georgiske regionane som uavhengige statar. Dermed er debatten frå tida rett etter krigen lagt på is, om ikkje tilbaketilsett. Medlemslanda delte seg den gongen i to hovudgrupper: Nokre meinte at den russiske invasjonen hadde aktualisert det georgiske ønsket om og behovet for MAP, og at NATO måtte gjere meir for å støtte Georgia politisk. Andre meinte at Georgia hadde behov for omfattande politiske, demokratiske og militære reformer før MAP-status kunne bli aktuelt.

Frå norsk side har vi fortsett med å understreke at det trengst ytterlegare reformer i Georgia, ikkje minst når det gjeld utviklinga av demokratiske institusjonar og rettsstatsprinsipp. Gjennom NATO har Noreg òg ytt omfattande støtte til eit profesjonelt utviklingsprogram for sivilt tilsette i forsvarssektoren. I den overordna politiske diskusjonen om Georgia i NATO har Noreg vore aktiv i å utforme kompromiss mellom allierte, for å unngå at Georgia-krigen og dei påfølgjande diskusjonane om forholdet til Georgia og Russland skulle føre til nokon form for splitting i NATO. Noreg var mellom anna ein viktig premissleverandør for utforminga og konkretiseringa av samarbeidet i NGC.

Georgia varsla i 2009 store nye bidrag til den NATO-leidde ISAF-styrken i Afghanistan.

8 Partnarsamarbeidet

8.1 Euroatlantisk partnerskapsråd (EAPC)

Det euroatlantiske partnerskapsrådet (Euro-Atlantic Partnership Council – EAPC) er eit politisk dialogforum der allierte og partnerland møtest for å diskutere felles tryggingpolitiske utfordringar. EAPC er samansett av 28 NATO-land og 22 partnerland i det euroatlantiske området.

Dei 22 partnerlanda som er med i EAPC, har til dels svært forskjellige interesser i forhold til NATO, og EAPC gjer ikkje vedtak. Å gjere dialogen i EAPC relevant og framtidsretta er difor ei vedvarande utfordring for alle partar. Det internasjonale NATO-sekretariatet la i 2009 ned eit omfattande arbeide for å finne fram til saksområde av felles interesse – mellom anna vart alle dei 50 landa bedne om å kome med forslag til emne dei ønskjer å drøfte i EAPC-format i løpet av inneverande år. Svært mange land svarte på oppfordringa, mellom dei Noreg med eit forslag om å sjå på nytta av kontakt mellom sivilsamfunn over nasjonsgrenser, basert på erfaringane frå Barentsregionen.

Under eit møte i APAG (Atlantic Policy Advisory Group) i EAPC-format (Bosnia-Hercegovina 29.–30.10. 2009) om partnerskapsproblematikken viste det seg å vere svært stor oppslutning om forslag med sikte på å gjere formata meir fleksible, slik at verken alle EAPC-nasjonar eller alle NATO-medlemmer nødvendigvis deltek i alle diskusjonar. APAG-deltakarane tenkte seg diverse kombinasjonar av deltakarland, justert i forhold til tematikk. Etter dette drøfta òg den politiske komiteen gjen tekne gonger utover hausten korleis diskusjonane i EAPC kan gjerast meir relevante både for NATO og dei enkelte partnerlanda og for grupperingar dei imellom. Denne debatten er ikkje slutt og vil truleg påverke partnerskapsarbeidet framover.

Partnerane i EAPC er dei alliansefrie vesteuropeiske landa (Austerrrike, Finland, Irland, Sveits og Sverige), kandidatlanda Makedonia og Montenegro, dei to deltakarane i Partnerskap for fred (PfP) på det vestlege Balkan (Bosnia-Hercegovina og Serbia), dei tre landa i Sør-Kaukasus (Armenia, Aserbajdsjan og Georgia) som har individuelle samarbeidsprogram med NATO, dei fem sentral-

asiatiske landa (Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan, Turkmenistan og Usbekistan) og Malta, Moldova, Kviterussland, Russland og Ukraina.

Blant emna som vart tekne opp i EAPC i 2009, var utviklinga i Afghanistan, arbeidet mot kjemiske, biologiske, radiologiske og kjernefysiske farar (CBRN) og oppfølginga av FNs tryggingssrådsresolusjon 1325 (Kvinner, fred og tryggleik).

8.2 Samarbeidet med vesteuropeiske og nordiske partnerar

Dei vesteuropeiske partnerlanda Austerrrike, Finland, Irland, Sveits og Sverige står på mange måtar i ei særstilling i partnarsamanheng. Dei er viktige bidragsytarar til NATO-operasjonane på Balkan og i Afghanistan og tilbyr veltrente og velutstyrte styrkar, òg til NATOs innsatsstyrkar ((NATO Response Force – NRF). Gjennom det såkalla *partnership staff element* har personell frå desse landa dei seinare åra òg kunna søkje på stillingar ved NATO-hovudkvarteret og i den militære kommandostrukturen. Dei vesteuropeiske landa bidreg i tillegg med ekspertar til faggruppene for sivil beredskap (Planning Boards and Committees) og er viktige økonomiske bidragsytarar til støttefonda NATO har i partnerlanda. Dei bidreg òg aktivt med kurs- og seminartilbod overfor NATO-land og andre partner- og samarbeidsland. Sverige og Finland var i 2009 svært aktive i den politiske dialogen med NATO og kom med verdifulle innspel.

Noreg var spesielt merksam på svenske og finske synspunkt i diskusjonen om partnerskapa. Regjeringa la vekt på ønsket deira om ei tettare inkludering i planlegging og gjennomføring av operasjonar. Frå norsk side vart det framheva som fornuftig at dei troppebidragsytande partnerane får større tilgang til relevant informasjon. Då kan dei i større grad vere med og påverke avgjerder som har konsekvensar for deltakinga i NATO-operasjonar. Det styrkjer òg motivasjonen for å stille relevante bidrag og sikre operasjonane breiare legitimitet, utan at dette får negative følgjer for rolla NATO må ha som overordna politisk ansvarleg instans.

For Finland og Sverige var deltaking i NATO-operasjonar av stor verdi i lys av behovet desse landa har for å sertifisere og øve EU-styrkar som skal delta i CSDP-operasjonar. Samarbeidet var dermed direkte nyttig for den nordiske innsatsgruppa i EU. Den finske og svenske deltakinga legg òg til rette for at bidrag til reaksjonsstyrkane til NATO får rett profil og opplæring.

8.3 Samarbeidet med Middelhavsland og Midtausten

Middelhavsdialogen (MD) omfattar Algerie, Egypt, Israel, Jordan, Marokko, Mauritania og Tunisia. Samarbeidet har som føremål å bidra til tryggleik og stabilitet i regionen, forsterke dialogen om felles tryggingpolitiske utfordringar og fremje praktisk samarbeid i forsvars- og tryggingsektoren. MD er òg eit uttrykk for eit gjensidig ønske om samarbeid i kampen mot terror.

Veksten i det praktiske samarbeidet flata ut i 2009 etter fleire år med stor vekst. Samarbeidet fortsette likevel å utvikle seg bilateralt. Jordan inngjekk ein individuell samarbeidsavtale (ICP) med alliansen, og det vart sett i gang tilsvarande forhandlingar med fleire andre MD-land. Eit eige regionalt samarbeidskurs ved Nato Defence College vart oppretta, og fleire MD-land tok kontakt med alliansen med tilbod om å delta i *Operation Active Endeavour*, NATOs antiterroroperasjon i Middelhavet. Situasjonen i Midtausten gjorde det i 2009 svært utfordrande å vidareutvikle den politiske dialogen. Det vart halde møte med MD-landa på ambassadørnivå, medan ambisjonane om høgnivåmøte ikkje lét seg realisere.

Istanbul-initiativet (ICI) er eit samarbeidsforum som vart etablert på toppmøtet i Istanbul i 2004 med Bahrain, Dei sameinte arabiske emirata, Kuwait og Qatar som medlemmer. Samarbeidet er hovudsakeleg av praktisk art og baserer seg på

årlege program som mellom anna omfattar antiterroriltak, forsvarsreform, ikkjespriing, sivil beredskap og militært samarbeid. Aktivitetsnivået i ICI fortsette å stige i 2009, men det vart ikkje inngått individuelle samarbeidsavtalar mellom NATO og ICI-landa.

Det var regelmessig kontakt på ulike nivå, både i form av besøk til regionen, besøk til NATO-hovudkvarteret og møte på ekspertnivå. I juni 2009 møttest NATO-rådet og representantar for ICI-landa. Då NATO-rådet besøkte Abu Dhabi i oktober 2009, uttrykte fleire ICI-land ønske om å vidareutvikle samarbeidet, mellom anna den politiske dialogen.

Anders Fogh Rasmussen peikte i tiltredingstalen sin hausten 2009 på partnarsamarbeidet, mellom anna samarbeidet med MD og ICI, som eit område han vil prioritere som generalsekretær. Saman med andre allierte bidrog Noreg aktivt til refleksjonen rundt framtida for ICI og MD og støtta forslag som kunne styrkje den politiske dialogen, forenkle bruken av «verktøykassa» til NATO og leggje til rette for eit samarbeid basert på felles interesser.

8.4 Globale NATO-partnarar

Globale NATO-partnarar er land utanfor Europa som ikkje deltek i dei formelle partnerskapsstrukturane, men som basert på felles tryggingpolitiske interesser og demokratiske verdiar ønskjer å delta i NATO-operasjonar og andre tryggingrelaterte tiltak eller å føre dialog om felles tryggingpolitiske utfordringar. Samarbeidet med dei globale partnarane fortsette i 2009 å utvikle seg på individuell basis. Dialogen var spesielt tett med Australia, Japan, New Zealand og Sør-Korea. Også i 2009 bidrog desse på ulike måtar til NATO-operasjonen i Afghanistan. NATO har òg i ulik grad uformell kontakt med andre land, mellom dei Brasil, Colombia, Kina, Mexico og Mongolia.

9 Samarbeidet med andre organisasjonar

9.1 Samarbeidet med EU

Samarbeidet mellom NATO og EU fikk fornya merksemd i alliansen i 2009. Generalsekretæren i NATO peikte ved tiltredinga på dette som eit høgt prioritert område, og fleire allierte la fram forslag til måtar å utvikle samarbeidet på trass i at dei tradisjonelle hindringane for framskritt er dei same som før. Ønsket om å lette tredjelandsdeltaking i operasjonar og behovet for å samordne forsvarsplan- og kapasitetsutvikling låg bak fleire initiativ. Styrkt sivil-militært samarbeid innanfor krisehandtering var òg eit gjennomgangstema i denne samanhengen. Frå norsk side følgde vi opp det nordiske initiativet frå 2008 – i tett kontakt med den svenske EU-formannskapet og sentrale NATO-allierte utanfor EU.

Likevel lukkast det heller ikkje i 2009 å bringe samarbeidet mellom NATO og EU ut av dødvatnet. Ulike haldningar til Kypros-konflikten på tyrkisk, gresk og kypriotisk side var framleis ei vesentleg hindring. Forholdet mellom Tyrkia og EU endra seg ikkje på nokon avgjerande måte og skapte heller ikkje rørsle i situasjonen.

Institusjonelt fortsette samarbeidet difor å vere avgrensa til EUs stabiliseringsoperasjon i Bosnia-Hercegovina (EUFOR Althea) og til konsultasjonar om utvikling av militære kapasitetar. Althea er den einaste operasjonen under den såkalla *Berlin Pluss-ordninga* som opnar for støtte frå NATO til militære operasjonar som er leidde og planlagde av EU. Det finst ikkje noko tilsvarende rammeverk for samarbeidet mellom KFOR og EULEX i Kosovo eller ISAF og EUPOL i Afghanistan. Dette gjer det vanskeleg å få til eit godt strategisk samarbeid når det gjeld planlegging og gjennomføring av operasjonar. Til gjengjeld finst det mange eksempel på godt praktisk og uformelt samarbeid på operasjonsnivå. Særleg tydeleg er dette i Aden-bukta der enkle pragmatiske ordningar for samarbeid og koordinering mellom NATOs *Operation Ocean Shield* og EU-operasjonen *Atalanta* er til gjensidig og allmenn fordel.

Arbeidet for å få til betre samarbeidsordningar med EU vert framleis prioritert på norsk side.

9.2 Samarbeidet med FN

Etter undertekninga av felleserklæringa frå generalsekretærene i FN og NATO under FNs generalforsamling 23. september 2008 vart kontakten mellom NATO og FN styrkt gjennom 2009. Eit synleg teikn på dette var fleire høgnivåbesøk til NATO-hovudkvarteret frå representantar for særorganisasjonane i FN. Kontakten vart òg styrkt på andre måtar: Representantar for FN vart til dømes inviterte til planlegginga av NATOs sivil-militære øving. Utvald FN-personell fekk tilbod om enkelte NATO-kurs, og det vart halde diskusjonsmøte om tilnærminga til operasjonar i land som Afghanistan og Kosovo. Derimot var det liten framgang i det strukturerte samarbeidet mellom organisasjonane. Det lét seg ikkje gjere å få på plass det planlagde sivile liaisonelementet frå NATO ved FN-hovudkvarteret, tilsynelatande av reint praktiske årsaker. Manglande kjennskap til verksemda til den andre parten er framleis ei utfordring på begge sider, og det har frå fleire hald vore uttrykt ønske om å styrkje koordineringa blant NATO-allierte i New York. Noreg la òg i 2009 stor vekt på at FN måtte styrkje nærværet og den koordinerande rolla i Afghanistan. I den samanhengen vart det peikt på at alle aktørar, mellom dei NATO og dei enkelte allierte, måtte vise vilje til å la seg samordne i praksis.

9.3 Samarbeidet med AU

Slutterklæringa frå NATO-toppmøtet i Strasbourg/Kehl i april 2009 tok til orde for ei vidareutvikling av samarbeidet med Den afrikanske unionen (AU). I 2008 vart det sett fram liknande ønske av den då nyvalde presidenten for AU-kommisjonen, Jean Ping.

Samarbeidet har dei seinare åra i stor grad dreidd seg om praktisk støtte knytt til AU-oppgaget i Somalia (AMISOM). I 2009 bidrog NATO mellom anna med lufttransport av fredsbevarande styrkar, eskorte av skip og noko ekspertbistand til forvaltning og strategisk planlegging. Dette skjedde i kvart tilfelle på førespurnad frå AU. Alliansen har tidlegare òg bidrege med rådgjeving i

samband med oppbygginga av dei afrikanske beredskapsstyrkane (ASF).

Ingen nye samarbeidsområde kom til i 2009, men dialogen om utviklinga i samarbeidet fann stad utan avbrot. AU har ytra ønske om auka bistand til kapasitetsbygging, mellom anna for ASF. For NATO er det viktig at samarbeidet må vere forankra i ønska frå AU og godt koordinert med FN og andre aktørar. Budsjettomsyn var òg i 2009 ei utfordring for samarbeidet.

Den norske ambassaden i Addis Abeba fortsette i 2009 som NATO-liaisonambassade for AU og var med og la til rette for den regelmessige kontakten mellom NATO og AU. NATO var svært nøgd med støtterolla til ambassaden.

9.4 Samarbeidet med OSSE

Samarbeidet mellom NATO og OSSE dreier seg i første rekkje om det som skjer i tilknytning til

NATO-operasjonar og nærvær i felten. Spesielt på Vest-Balkan, og særleg i Kosovo og Bosnia-Hercegovina, er det tett kontakt mellom NATO-hovudkvarteret i desse landa og det lokale OSSE-sendelaget. Det er i tillegg god kontakt med OSSE-sendelaga i Sentral-Asia, Sør-Kaukasus og Moldova, der begge organisasjonane har konkrete og ofte liknande prosjekt på område som reform av tryggingssektoren og bistand til destruksjon av overflødige våpen og ammunisjon. OSSE og NATO samarbeider òg om tryggingdimensjonen ved ein del miljøpolitiske spørsmål gjennom miljø- og tryggingssinitiativet ENVSEC. I tråd med etablert praksis heldt den greske OSSE-formannskapet i 2009 ei orientering for det euroatlantiske partnerskapsrådet (EAPC) om viktige saker og prioriteringar i formannsperioden til Hellas. Det vert òg utveksla informasjon regelmessig i tilknytning til OSSE-sendelaga i felt, gjennom arbeidsgruppene og komiteane i NATO, først og fremst den politiske komiteen.

10 Militær omforming

Arbeidet med å omforme dei militære strukturane og kapasitetane til alliansen og dei allierte er ein kontinuerleg prosess som skal setje NATO best mogeleg i stand til å løyse oppgåvene sine på ein effektiv måte. Arbeidet vert utført på brei front og har i 2009 vore retta inn både mot investeringar i og utvikling av nødvendige militære kapasitetar. Også kompetansebygging, trening, øving og reform av organisasjonen og arbeidsprosessane i NATO står sentralt. Frå norsk side har vi støtta aktivt opp om dette arbeidet, som òg må sjåast i nær samanheng med dei hovudprioriteringane i langtidspanen for utviklinga av det norske forsvaret som Stortinget har slutta seg til.

Arbeidet med militær omforming i NATO har i dei seinare år gått føre seg samtidig som dei allierte er tungt engasjerte i pågåande operasjonar med eit stort tal personell. Operasjonane gjev ny erfaring som er direkte nyttig for transformasjonsarbeidet i alliansen. Betre samarbeid på område som helikopterkapasitet, medisinsk støtte og tiltak mot improviserte sprenglekamar er noko av det som har vore prioritert i 2009.

Samtidig er det vorte tydelegare for alliansen at det trengst ei strengare prioritering av tilgjengelege ressursar. Frå norsk side har vi lagt vekt på å arbeide for ei balansert tilnærming der både operasjonane, men òg den meir langsiktige satsinga på NATOs strategiske evne til å løyse dei kollektive kjerneoppgåvene, får nødvendig merksemd og ressursar.

Ei slik balansert tilnærming er i samsvar med prioriteringane innanfor det norske nærområdeinitiativet som vart lansert i 2008. Initiativet set søkelyset på evna NATO har til å handtere trygging utfordringar i nærområda til medlemslanda og dermed sikre tillit og støtte i befolkninga. Alliansen

har i 2009 arbeidd vidare med tiltak som kan bidra til å auke innsikta i regionale forhold, styrkje banda mellom nasjonale hovudkvarter og kommandostrukturen i NATO, gjere NATO meir involvert i opplærings- og øvingsverksemd og styrkje omdømmet til NATO i medlemslanda. Ein samla rapport vil bli lagd fram for forsvarsministrane i NATO i juni 2010. Desse problemstillingane vil òg stå sentralt i det vidare arbeidet med det nye strategiske konseptet til alliansen.

I 2009 har det òg vorte lagt ned eit omfattande arbeid for å følgje opp dei endringane som er vedtekne i forsvarsplanleggingsprosessen til NATO. Hovudmålsetjinga er å skape ein meir heilskapleg og integrert planprosess som involverer både dei ulike planmiljøa i alliansen og dei nasjonale miljøa, for å oppnå eit tettare samarbeid. Dette er eit langsiktig arbeid som det vil ta fleire år å fullføre. Norske erfaringar og synspunkt har heile tida vorte spelte inn i denne prosessen.

Arbeidet med eit endra konsept for den hurtige reaksjonsstyrken NRF er blitt vidareført i 2009. Omfanget og innrettinga til styrken er endra for å skape eit betre samsvar mellom ambisjonar og ressursar. Det er sett i verk tiltak som skal bidra til å sikre nødvendige styrkebidrag frå allierte og underbyggje rolla til NRF i tilknytning til dei kollektive forsvarsoppgåvene. Dette arbeidet er framleis i gang og vert støtta aktivt frå norsk side. NRF skal vere ein fleksibel og tilgjengeleg kapasitet for alliansen.

Det er gjort viktige framsteg i arbeidet med å styrkje NATOs strategiske transportflykapasitet. Ti allierte og to partnarnasjonar har kjøpt inn tre C-17 transportfly som vert drivne ut frå ein base i Ungarn. Flya har allereie hatt støttefunksjonar under operasjonar, og denne kapasiteten vil ventleg vere fullt operativ ved utgangen av 2010.

11 NATO-reform

Eit viktig resultat av toppmøtet i Strasbourg/Kehl var semja om at det er viktig å reformere NATO og NATO-hovudkvarteret for å sikre ein moderne og framtidsretta organisasjon og skape ein meir kostnadseffektiv struktur. Sommaren 2009 vart det vedteke ei reformpakke med vekt på vedtaksprosedyrar, budsjettfullmakt for generalsekretæren, fordeling av stillingar i det internasjonale NATO-sekretariatet og betra samarbeid mellom politisk og militær side. Den nye generalsekretæren har arbeidd vidare på basis av dette initiativet.

Utfordringa med å balansere dei fellesfinansierte ressursane i NATO med ambisjonane og behova til alliansen har vore eit viktig spørsmål det siste året. Mot slutten av 2009 vart det klart at NATO og nasjonane sto overfor eit akutt ressursproblem som følgje av eit sterkt aukande behov for fellesfinansierte aktivitetar i Afghanistan og samtidig store tilbakebetalingar av utgifter til infrastrukturprosjekt som medlemar hadde forskotert. Dette gjorde det klart at det var nødvendig med ei reform av ressursprosessane, og for å få fart på dette arbeidet etablerte generalsekretæren ei arbeidsgruppe på høgt nivå med deltakarar frå allierte forsvarsdepartement. Frå norsk side har vi i denne prosessen understreka verdien av at allierte finansierer det ambisjonsnivået vi i fellesskap har vedteke for NATO, samtidig som vi sørgjer for at dei akutte finansproblema vert dekte inn.

Generalsekretæren har òg sett i gang eit arbeid med å gjere det internasjonale NATO-sekretariatet meir fleksibelt, m.a. med sikte på å kunne nytte personellressursar der dei til kvar tid trengst.

Vidare vert det arbeidd aktivt med å redusere talet på komitear og gjere komitéstrukturen meir heilskapleg. Dette arbeidet har hatt god progresjon og vil truleg langt på veg verte fullført i første halvår 2010.

Arbeidet med reform av NATO var òg eit sentralt tema på forsvarsministermøtet i Istanbul i februar. Etter sterkt, personleg påtrykk frå USAs forsvarsminister Gates fekk generalsekretæren i oppdrag å utarbeide forslag til gjennomgripande strukturelle og organisatoriske reformer, mellom anna i kommandostrukturen. Her er det store utfordringar, ikkje minst fordi mange allierte ønskjer å behalde element av NATO-kommandostrukturen på sitt territorium. Det er venta at forslaget vil bli lagt fram på forsvarsministermøtet i juni 2010.

Utanriksdepartementet

tilrår:

Tilråding frå Utanriksdepartementet av 21. mai 2010 om samarbeidet i NATO blir send Stortinget.

Vedlegg 1**Final Statement**

Meeting of the North Atlantic Council at the level of Foreign Ministers held at NATO Headquarters, Brussels

1. We, the Foreign Ministers of the member countries of the Alliance, recalled the historic events that took place in Europe in 1989 and the tremendous progress made since then towards a Europe united, peaceful and free. The Alliance's broad agenda contributes in many significant ways to defending and promoting security and stability in the Euro-Atlantic area and beyond. Having reconfirmed our previous decisions and positions on the full range of Alliance issues, we have on this occasion focused on Afghanistan, Open Door issues, NATO's relations with Russia, missile defence, and our new Strategic Concept.
2. We pay tribute to the professionalism and dedication of the men and women from Allied and other nations who are serving in NATO's missions and operations. We extend our deepest sympathies to the families and loved ones of the fallen and the injured.
3. Our UN-mandated Afghanistan mission (ISAF) remains NATO's key priority, and we have issued with our ISAF partners a separate statement reinforcing our commitment to it. Our KFOR mission in Kosovo, on the basis of United Nations Security Council Resolution 1244, is making a gradual, conditions-based transition to a deterrent posture, which we will keep under political review.
4. In accordance with Article 10 of the Washington Treaty, NATO's door will remain open to all European democracies which share the values of our Alliance, which are willing and able to assume the responsibilities and obligations of membership, and whose inclusion can contribute to common security and stability.
5. We believe that Euro-Atlantic integration remains the most effective way to bring lasting stability and prosperity to the strategically important Western Balkans.
6. We remain committed to seeing the former Yugoslav Republic of Macedonia¹ seated at our table as a member of the Alliance. An invitation to start accession talks will be extended as soon as a mutually acceptable solution to the name issue has been reached.
7. Montenegro has made substantial progress in reform, and continues to contribute actively to security in the region. On that basis, we are pleased today to invite Montenegro to move towards NATO membership by joining the Membership Action Plan (MAP). We will continue, through the MAP, to support Montenegro's reforms.
8. Bosnia and Herzegovina has made substantial progress in cooperation with NATO and we welcome its MAP application and the broad national consensus behind it. We urge Bosnia and Herzegovina's political leaders to continue to work together to pursue national integration and improve the efficiency and self-reliance of state-level institutions. We also urge Bosnia and Herzegovina to take full advantage of ongoing cooperation with NATO including through its Intensified Dialogue and its current Individual Partnership Action Plan (IPAP) cycle, in the areas of political, defence, security, military, public information and resource issues. We affirm our support for Bosnia and Herzegovina's participation in MAP and its aspiration for NATO membership. We have decided that Bosnia and Herzegovina will join MAP once it achieves the necessary progress in its reform efforts. We task the Council in Permanent Session to keep Bosnia and Herzegovina's progress on reform under active review. Allies will continue to support Bosnia and Herzegovina's reforms.
9. We welcome recent steps by Serbia to enhance its cooperation with the Alliance. In accordance with our vision for the region, the Alliance will continue to be open to the fullest possible political dialogue and practical cooperation with Serbia. We acknowledge significant progress in

¹ Turkey recognises the Republic of Macedonia with its constitutional name.

Serbia's cooperation with the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY). We expect Serbia to maintain its efforts in cooperating with ICTY in order to achieve additional positive results, the most critical issue being the apprehension of the remaining fugitives.

10. At their Summit in Strasbourg/Kehl, our Heads of State and Government reaffirmed their decision that Georgia and Ukraine will become members of NATO; that commitment remains firm. They also noted that, without prejudice to further decisions that must be taken about MAP, the development of Annual National Programmes will help Georgia and Ukraine in advancing their reforms. We commend both countries on the finalisation of their first Annual National Programmes and the start of their implementation, recognising their efforts in this regard. We are maximising our advice, assistance and support for their reform efforts in the framework of the NATO-Ukraine Commission and NATO-Georgia Commission, which play a central role in supervising the process set in hand at the Bucharest Summit.
11. We reaffirm that NATO's partnerships are an essential part of the Alliance's purposes and tasks, and are of key value to strengthen our joint commitment to cooperative security. In preparing for the Lisbon Summit, Allies intend, in consultation with partners, to work towards enhancing our partnership policy, while preserving the specificity of each partnership².
12. The NATO-Russia partnership has the potential to contribute strategically to security in the Euro-Atlantic area and beyond. Allies welcome today's formal resumption, at Ministerial level, of dialogue and cooperation with Russia. We remain committed to taking the NATO-Russia Council forward to make it a more efficient and valuable instrument for political dialogue on all issues of common interest and concern, including those where NATO and Russia disagree, and for improved practical cooperation. There are many priority areas for enhancing our practical cooperation, including Afghanistan, counter-narcotics, the fight against terrorism, counter-piracy, missile defence, and non-proliferation, arms control and disarmament. We have agreed to conduct with Russia a joint

review of NATO and Russia's 21st century common security challenges. We recall the commitment of NATO and Allies at the Strasbourg/Kehl Summit to be open to dialogue on a broad, cooperative approach to Euro-Atlantic security. We welcome, in this context, the decision taken at the December 2009 OSCE Ministerial meeting in Athens to continue work in the Corfu Process. Allies are prepared to engage actively in this process in the OSCE.

13. NATO-Russia relations depend on trust and fulfilment of commitments. In contributing to building that trust we will continue to be transparent about our military training and exercises and look to Russia to reciprocate. We reaffirm the OSCE principles on which the security of Europe is based, and reiterate our continued support for the territorial integrity and sovereignty of Georgia within its internationally recognised borders. We continue to call on Russia to reverse its recognition of the South Ossetia and Abkhazia regions of Georgia as "independent states". We encourage all participants in the Geneva talks to play a constructive role as well as to continue working closely with the OSCE, the United Nations and the European Union to pursue peaceful conflict resolution on Georgia's territory. We urge Russia to meet its commitments with respect to Georgia, as mediated by the European Union on 12 August³ and 8 September 2008. The Alliance will continue to assess developments in relations with Russia. We reaffirm the Alliance's continued commitment as contained in the Strasbourg/Kehl Summit Declaration to the CFE Treaty Regime with all its elements. We are prepared for intensified efforts in cooperation with Russia in 2010 to find a way forward on the basis of the Parallel Actions Package. NATO CFE Allies will continue to provide their annual information exchange this year, and we call upon Russia to do the same. However, not taking this opportunity could make it difficult for us to provide information to Russia in the future.
14. The proliferation of ballistic missiles poses an increasing threat to Allies' populations, territory and forces. Given the central importance of the Alliance's collective defence mission to ensure our security and protect our populations, territory and forces against the threat of armed attack, including from ballistic missiles,

² Euro-Atlantic Partnership Council (EAPC)/Partnership for Peace (PfP) Partners, Mediterranean Dialogue (MD), Istanbul Cooperation Initiative (ICI) and other partners across the globe.

³ As complemented by President Sarkozy's clarifications and correspondence on this issue.

missile defence plays an important role for the Alliance as part of a broader response to counter ballistic missile threats. We welcome the new phased adaptive approach of the United States to missile defence, which further reinforces NATO's central role in missile defence in Europe. This approach would further anchor European missile defence work in NATO, which continues to bear in mind the principle of the indivisibility of Alliance security as well as NATO solidarity.

15. NATO's current Theatre Missile Defence programme (ALTBMD) will facilitate the integration of missile defence elements from nations in order to protect deployed troops. Heads of State and Government, at their last Summit, tasked the Council in Permanent Session to identify and undertake the policy, military and technical work related to a possible expanded role of the Theatre Missile Defence programme beyond the protection of NATO deployed forces to include territorial missile defence. Such a role would be a key milestone towards providing territorial missile defence in Europe.
 16. Heads of State and Government, at their last Summit, tasked the Council in Permanent Session, taking into account the Bucharest Summit tasking, to present recommendations comprising architecture alternatives for consideration at the next Summit; these should draw upon the work already done and the United States' phased adaptive approach. If the Alliance decides to develop a NATO missile defence capability in Europe to protect populations and territory, the United States' phased adaptive approach would provide a valuable national contribution to that capability and, thus, to Alliance security.
 17. We continue to support increased cooperation between NATO and Russia on missile defence including maximum transparency and reciprocal confidence-building measures. We reaffirm the Alliance's readiness to explore the potential for linking United States, NATO and Russian missile defence systems at an appropriate time. The United States' new approach provides enhanced possibilities to do this.
 18. We have noted the reports on Raising NATO's Profile in the Field of Arms Control, Disarmament and Non-Proliferation; on the Action Plan on Proposals to Develop and Implement NATO's Contribution to a Comprehensive Approach; and on Progress Achieved in the Implementation of NATO's Role in Energy Security. We task the Council in Permanent Session to continue its work on these important topics.
 19. We are committed to renewing our Alliance to better address today's threats and to anticipate tomorrow's risks. At their Strasbourg/Kehl Summit, our Heads of State and Government tasked the Secretary General to develop a new Strategic Concept and submit proposals for its implementation for approval at the next Summit, keeping the Council in Permanent Session involved throughout the process. We have discussed the preliminary work of the Group of Experts which is helping to lay the ground for the Alliance's new Strategic Concept. This work has so far covered the changing international security environment; NATO's fundamental tasks; relations with other nations and organisations; and internal reform. We thank the Group for the work it has done until now, and encourage its continued close consultations with all Allies. We look forward to discussing the Group's findings at our informal meeting next April in Tallinn. We encourage all our partners to continue to present their views on our new Strategic Concept during its elaboration. The new Strategic Concept will play an important role in guiding and shaping a 21st century Alliance to face existing and emerging threats and challenges, while maintaining strong collective defence.
 20. The Alliance's new Strategic Concept will also provide general guidance on NATO reform. Reform is an ongoing process aimed at preserving and improving NATO's ability to conduct its full spectrum of missions. Reform should also enhance performance and optimise the use of resources by creating a lean, more effective organisation, while respecting that NATO is a consensus-based organisation. We welcome the progress already made in reforming NATO Headquarters on the basis of the decisions taken at the Strasbourg/Kehl Summit. The Council in Permanent Session has been mandated to take the necessary decisions to implement these reforms as quickly as possible. We look forward to a preliminary report at our Tallinn meeting. A report on implementation will be reviewed at the Lisbon Summit.
-

Vedlegg 2

Declaration on Alliance Security

Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Strasbourg / Kehl on 4 April 2009

We, the Heads of State and Government of the North Atlantic Treaty Organization, met today in Strasbourg and Kehl to celebrate the 60th anniversary of our Alliance. We have reaffirmed the values, objectives and obligations of the Washington Treaty which unite Europe with the United States and Canada, and have provided our transatlantic community with an unprecedented era of peace and stability. We have also reaffirmed our adherence to the purposes and principles of the Charter of the United Nations.

NATO continues to be the essential transatlantic forum for security consultations among Allies. Article 5 of the Washington Treaty and collective defence, based on the indivisibility of Allied security, are, and will remain, the cornerstone of our Alliance. Deterrence, based on an appropriate mix of nuclear and conventional capabilities, remains a core element of our overall strategy. NATO will continue to play its part in reinforcing arms control and promoting nuclear and conventional disarmament in accordance with the Nuclear Non-Proliferation Treaty, as well as non-proliferation efforts.

NATO's enlargement has been an historic success in bringing us closer to our vision of a Europe whole and free. NATO's door will remain open to all European democracies which share the values of our Alliance, which are willing and able to assume the responsibilities and obligations of membership, and whose inclusion can contribute to common security and stability.

Today, our nations and the world are facing new, increasingly global threats, such as terrorism, the proliferation of weapons of mass destruction, their means of delivery and cyber attacks. Other challenges such as energy security, climate change, as well as instability emanating from fragile and failed states, may also have a negative impact on Allied and international security. Our security is increasingly tied to that of other regions.

We will improve our ability to meet the security challenges we face that impact directly on Alliance territory, emerge at strategic distance or closer to home. Allies must share risks and responsibilities equitably. We must make our capabilities more flexible and deployable so we can respond quickly and effectively, wherever needed, as new crises emerge. We must also reform the NATO structures to create a leaner and more cost-effective organization. We will strengthen NATO's capacity to play an important role in crisis management and conflict resolution where our interests are involved.

We aim to strengthen our cooperation with other international actors, including the United Nations, European Union, Organization for Security and Cooperation in Europe and African Union, in order to improve our ability to deliver a comprehensive approach to meeting these new challenges, combining civilian and military capabilities more effectively. In our operations today in Afghanistan and the Western Balkans, our armed forces are working alongside many other nations and organisations. In Afghanistan, our key priority, we are committed to helping the Afghan Government and its people to build a democratic, secure and stable country that will never again harbour terrorists who threaten Afghan and international security.

NATO recognizes the importance of a stronger and more capable European defence and welcomes the European Union's efforts to strengthen its capabilities and its capacity to address common security challenges. Non-EU Allies make a significant contribution to these efforts in which their fullest involvement possible is important, as agreed. We are determined to ensure that the NATO-EU relationship is a truly functioning strategic partnership as agreed by NATO and by the EU. Our efforts should be mutually reinforcing and complementary.

We will develop our relationships with all our partners, both in our neighbourhood and beyond, with whom we have a joint commitment to coope-

rative security. Our partners are key in enabling us to implement our vision of a community of shared values and responsibilities. We value the support that many of our partners bring to our operations and missions.

A strong, cooperative partnership between NATO and Russia, based on respect for all the principles of the 1997 NATO-Russia Founding Act and the 2002 Rome Declaration, best serves security in the Euro-Atlantic area. We stand ready to work with Russia to address the common challenges we face.

We are committed to renovating our Alliance to better address today's threats and to anticipate tomorrow's risks. United by this common vision of our future, we task the Secretary General to convene and lead a broad-based group of qualified experts, who in close consultation with all Allies will lay the ground for the Secretary General to develop a new Strategic Concept and submit proposals for its implementation for approval at our next summit. The Secretary General will keep the Council in permanent session involved throughout the process.

Vedlegg 3

Summit Declaration on Afghanistan

Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Strasbourg / Kehl on 4 April 2009

In Afghanistan we are helping build security for the Afghan people, protecting our citizens and defending the values of freedom, democracy and human rights. Our common security is closely tied to the stability and security of Afghanistan and the region: an area of the world from where extremists planned attacks against civilian populations and democratic governments and continue to plot today. Through our UN-mandated mission, supported by our International Security Assistance Force (ISAF) partners, and working closely with the Afghan government, we remain committed for the long-run to supporting a democratic Afghanistan that does not become, once more, a base for terror attacks or a haven for violent extremism that destabilises the region and threatens the entire International Community. For this reason Afghanistan remains the Alliance's key priority.

At the Bucharest Summit last April, we set out our strategic vision based on four guiding principles: long-term commitment, Afghan leadership, a comprehensive approach and regional engagement. These principles remain the foundation of our political-military plan which we have today updated. Afghan ownership remains crucial. Success requires a stronger regional approach that involves all Afghanistan's neighbours and, as this is not a purely military endeavour, greater civilian resources.

We welcome the outcome of the International Conference on Afghanistan in the Netherlands on 31 March 2009, which demonstrated the re-energized commitment and focus of the international community. We share the emphasis placed on balancing civil and military efforts in further contributing to security and stability in Afghanistan.

We continue to make progress. The Government of Afghanistan is taking on greater responsibility and increasing its capabilities. Since Bucharest, we have transferred the lead on security in Kabul into Afghan hands. An ever more capable Afghan National Army now participates in over 80%

of ISAF operations, taking the lead in half of them. We recognise the UN's coordinating role over international civilian activities and the need to further improve the coherence of all civilian and military efforts. UN Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA), ISAF and the Afghan government are therefore implementing an Integrated Approach to focus our collective efforts. We are boosting our efforts to coordinate the contribution of Provincial Reconstruction Teams (PRT) to build stability and further align their work with Afghan Government priorities. We have improved our measures, in concert with Afghan authorities, to prevent civilian casualties and to respond appropriately when they regrettably do occur. We will continue our efforts in this regard. We are increasing operations in support of Afghan Counter Narcotics activities.

We recognize that extremists in Pakistan especially in western areas and insurgency in Afghanistan undermine security and stability in both countries and that the problems are deeply intertwined. Since Bucharest, we have supported enhanced military-to-military coordination and improved high-level engagement with both governments. We have reinvigorated dialogue to address cross-border security. We welcome the continuation of the Ankara Process including the recent trilateral summit, and the G-8 initiative aimed at further intensifying cooperation and dialogue between the two countries.

Serious challenges remain. Despite significant improvements, insecurity, persistent corruption and the uneven provision of good governance need to be addressed together. We face a ruthless opponent that has a reckless disregard for human life and directly targets civilians. ISAF will do its part to help tackle these threats to Afghanistan's long-term stability. We will address urgently ISAF's remaining shortfalls and provide our commanders with the maximum possible operational flexibility for the use of our forces. We must continue, with

the Afghan government, to counter extremist propaganda and better communicate our goals, challenges and achievements. As an expression of our commitment to Afghanistan, we have agreed to:

- establish a NATO Training Mission – Afghanistan (NTM-A) within ISAF to oversee higher level training for the Afghan National Army, and training and mentoring for the Afghan National Police, capitalising on existing structures and synergies in close coordination with the International Police Coordination Board. We welcome current initiatives in support of the shared objective of training and mentoring the Afghan National Police. The European Gendarmerie Force (EGF) could play an active role in this regard;
- provide more trainers and mentors in support of the Afghan National Police. In this regard we underline the importance of other efforts in this field such as the training activities conducted by the European Union police mission in Afghanistan (EUPOL);
- assist and support the Afghan National Security Forces (ANSF) secure the upcoming electoral process by temporarily deploying the necessary election support forces;
- provide operational mentoring and liaison teams (OMLT) in support of the progressive enlargement of the Afghan National Army to its current target of 134,000;
- expand the role of the Afghan National Army Trust Fund to include sustainment costs. We welcome initial contributions offered and encourage new contributions from the International Community;
- further develop the evolving long term relationship between NATO and Afghanistan;
- encourage and support the strengthening of Afghan and Pakistani government cooperation; and build a broader political and practical relationship between NATO and Pakistan;
- further support the Government of Afghanistan and the UN in the development of the Integrated Approach to strengthen synchronised civil-military efforts across Afghanistan;

- encourage all nations to contribute to the UN election support fund; and
- further develop our engagement with all Afghanistan’s neighbours in support of long term regional security and good relations.

The broader international community and the Afghan government must also play their roles in meeting the challenges as part of a genuine comprehensive approach. In this regard, we welcome the renewal of UNAMA’s mandate. Looking ahead, presidential and provincial council electoral processes must ensure that every Afghan vote counts and that the elections deliver the population the leadership of their choosing. To help the Government expand its reach and effectiveness, greater civilian assistance is required. Greater and coordinated efforts, including at the provincial and district level, are needed to accelerate the development of Afghan capacity to deliver justice, basic services and employment opportunities, especially in the agricultural sector, for ordinary Afghans. Implementation of anti-corruption measures must be enhanced. We stress the importance of the protection of women’s rights. The broader International Community should continue to work with the Government of Afghanistan to support Afghan National Development priorities and Afghan-led efforts to reconcile with those who renounce violence, accept the Constitution, and have no links to Al-Qaeda.

We pay tribute to those who have lost their lives or been injured working for Afghanistan and for our own security. We salute the courage and dedication of the Afghan people and the tens of thousands of men and women, military and civilian from NATO and ISAF partner nations and the broader International Community supporting this important endeavour. Our mission is strengthened by the important contribution of all ISAF nations. To achieve our goals, we will work with Afghanistan and its people in true and long-term partnership. As Afghan capacity increases, our part in providing security will evolve to focus increasingly on mentoring and training. We remain resolute in our commitment to help the Afghan people build a better future.

Vedlegg 4**Statement on Afghanistan**

by Ministers of Foreign Affairs of Nations participating in the International Security Assistance Force (ISAF)

1. The future of Afghanistan and the stability of the region are directly linked to the security of our own countries, our own citizens and the wider international community; Afghanistan must never again become a safe haven for terrorism. For this clear reason, and to contribute to a better future for the Afghan people, today we – the Foreign Ministers of the 43 countries participating, at the request of the Afghan government, in the UN-mandated NATO-led ISAF operation – reconfirm the commitment of ISAF nations to help build lasting security and stability in Afghanistan, which remains the Alliance's key priority.
2. We recognise the urgency of the challenge and we welcome the opportunity to work with the new Afghan government. We will therefore accelerate our efforts in support of the Afghan people and government. Our goal is to help Afghans to take over full responsibility and ownership as soon as possible for the security of their own country. Increasing Afghanistan's lead role across the board remains our primary objective.
3. The past months have been particularly challenging. Afghan and ISAF forces alike, have suffered significant numbers of casualties. The Afghan people have also suffered great loss. We pay tribute to every sacrifice made and extend our condolences.
4. We remain convinced that this mission is essential, and that our overall strategy, agreed at the Bucharest Summit, is the right one. To implement our strategy as effectively as possible and in the light of changing circumstances on the ground, we have agreed to make changes to our approach as set out below. As part of this, the ISAF operation will have, as a priority, the protection of the Afghan people, building Afghan security capacity and facilitating governance and development.
5. The transition to Afghan lead on security is an objective we share with the Afghan government. We will urgently step up our efforts to empower the Afghan authorities and help them take over further security responsibilities. The transfer of lead security responsibility in Kabul was a first step and further transfers will happen as conditions across the country allow. We are therefore investing more in training, equipping and sustaining the Afghan National Security Forces, through the NATO Training Mission, to build Afghan capacity. Our mission will be accomplished when Afghan forces can secure their own country; the Training Mission and donations to the Afghan National Army Trust Fund will help bring that day closer.
6. We endorse the underlying thrust of the assessment made by General McChrystal in August on how best to deliver our strategy in Afghanistan. We strongly welcome President Obama's announcement that the United States will provide substantial additional troops and resources for this purpose. We also welcome the additional contributions announced recently and the fact that many other ISAF nations are, or will be increasing their military and civilian contributions in Afghanistan. All this reflects our determination and commitment to provide the resources essential for the success of the ISAF mission.
7. Military forces alone, however, are not sufficient to ensure success. Security, governance and development must go hand in hand and require ever greater efforts to deliver a comprehensive approach under UNAMA leadership. We continue to support UNAMA in this regard. Strong action from the United Nations, the European Union, and many other organisations is absolutely essential to a successful international civilian effort. We, as nations, recognise the need to provide additional civilian resources and to help develop the Afghan government's capacity to govern at the national, provincial and district levels, to provide basic services and spur economic development. In

support of the last point, NATO and ISAF should seek to maximise, to the extent possible, the positive economic impact of their presence in Afghanistan.

8. We welcome the goals set out by President Karzai in his inaugural speech. We share his emphasis on improving governance, fighting corruption, working towards reintegration and reconciliation, strengthening the rule of law, protecting human rights, expanding regional cooperation, and laying out a goal for Afghanistan to have the lead in security operations. We agree that the implementation of these commitments will be central to making progress. We encourage the new government to deliver rapid and tangible results in this regard.
 9. We have agreed to support the Afghan authorities on reintegration issues and stand ready to contribute to a process of reconciliation. Both these processes must be Afghan-led and owned.
 10. We look forward to a sequence of conferences bringing together the Afghan government and the international community. These conferences should contribute to enhanced efforts in Afghanistan, set clear, viable and realistic benchmarks for progress and underscore the long-term commitment from the international community to help build security and stability in the country, to the benefit of us all.
 11. We reiterate the need for all of Afghanistan's neighbours to support the international efforts in the country, which are also in their security interests. Enhancing political dialogue and deepening our cooperation with Pakistan, in particular, will be a priority. We welcome existing efforts that contribute to regional cooperation in this regard.
 12. We, the nations participating in ISAF, will continue to work closely together on all matters related to the mission, its ongoing adaptation to the evolving situation on the ground and its relationship with the wider international effort in Afghanistan.
-

Vedlegg 5**Strasbourg / Kehl Summit Declaration**

Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Strasbourg / Kehl on 4 April 2009

1. We, the Heads of State and Government of the member countries of the North Atlantic Alliance, have gathered in Strasbourg and Kehl to celebrate the 60th anniversary of NATO. We have adopted a *Declaration on Alliance Security* which reaffirms the basic values, principles and purposes of our Alliance. We have launched the process to develop a new Strategic Concept which will define NATO's longer-term role in the new security environment of the 21st century.
 2. We warmly welcome Albania and Croatia into our Alliance. Our nations are united in democracy, individual liberty and the rule of law, and we reaffirm our adherence to the purposes and principles of the Charter of the United Nations. NATO contributes to stability and security, which are the essential foundations necessary to tackle the global financial hardships and uncertainty we face. Transatlantic cooperation remains essential to protect our peoples, defend our values, and meet common threats and challenges, from wherever they may come.
 3. The indivisibility of our security is a fundamental principle of the Alliance. We reaffirm our solidarity and our commitment to the cohesion of the Alliance. We are guided by these indispensable principles in all fields of our activity. A strong collective defence of our populations, territory and forces is the core purpose of the Alliance and remains our most important security task. NATO's ongoing transformation will strengthen the Alliance's ability to confront existing and emerging 21st century security threats, including by ensuring the provision of fully prepared and deployable forces able to conduct the full range of military operations and missions on and beyond its territory, on its periphery and at strategic distance.
 4. The venue of our meeting is a powerful symbol of Europe's post-World War II reconciliation.
- The end of the Cold War, 20 years ago, opened the way towards the further consolidation of Europe into a continent that is truly whole, free and at peace. NATO has played, and will continue to play, an active role in that process, by engaging partner countries in dialogue and cooperation and keeping open the door to NATO membership in accordance with Article 10 of the *Washington Treaty*.
5. We warmly welcome the French decision to fully participate in NATO structures; this will further contribute to a stronger Alliance.
 6. We express our heartfelt appreciation for the commitment and bravery of the more than 75,000 men and women from Allied and other nations who are serving in NATO's missions and operations. We extend our deepest sympathies to the families and loved ones of the injured and fallen; their sacrifices in advancing the cause of freedom will not be in vain.
 7. Today we renew our commitment to a common approach to address the challenges to peace and security in the Euro-Atlantic area. We underscore that the existing structures – NATO, the European Union (EU), the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) and the Council of Europe – based on common values, continue to provide every opportunity for countries to engage substantively on Euro-Atlantic security with a broad acquis, established over decades, that includes respect for human rights; territorial integrity; the sovereignty of all states, including their right to decide their own security arrangements; and the requirement to fulfil international commitments and agreements.
 8. Within this framework, NATO and Allies are open to dialogue on a broad, cooperative approach to Euro-Atlantic security, for which the OSCE provides an appropriate, inclusive format. The common aim of such a dialogue should be to improve implementation of exis-

ting commitments and to continue to improve existing institutions and instruments so as to effectively promote our values and Euro-Atlantic security.

9. Our security is closely tied to Afghanistan's security and stability. As such, our UN-mandated International Security Assistance Force mission (ISAF) in Afghanistan, comprising 42 nations, is our key priority. We are working with the Government and people of Afghanistan, and with the international community under the leadership of the United Nations Assistance Mission in Afghanistan. Together, in a comprehensive approach combining military and civilian resources, we are helping the Government of Afghanistan build a secure, stable and democratic country, respectful of human rights. We stress the importance of the protection of women's rights. The international community aims to ensure that Al-Qaeda and other violent extremists cannot use Afghanistan and Pakistan as safe havens from which to launch terrorist attacks. Today we have issued a *Summit Declaration on Afghanistan* in which we reiterate our strategic vision and set out actions that demonstrate our resolve to support Afghanistan's long-term security and stability. Afghan ownership remains crucial for sustained progress. Strong constructive engagement by countries of the region is also critical and, to this end, we pledge to reinforce our cooperation with all Afghanistan's neighbours, especially Pakistan. We encourage further cooperation between Afghanistan and Pakistan, and welcome the results of the third Trilateral Summit in Ankara on 1 April 2009. We also welcome the outcome of the International Conference on Afghanistan in The Hague on 31 March 2009.
10. Our commitment to regional security and stability throughout the Balkans remains steadfast. We praise the continued excellent work carried out by the robust UN-mandated NATO-led *KFOR* to help maintain a safe and secure environment and freedom of movement for all in Kosovo. We reiterate that *KFOR* will remain in Kosovo according to its operational mandate, on the basis of United Nations Security Council Resolution 1244, unless the Security Council decides otherwise, cooperating with all relevant actors, to support the development of a stable, democratic, multi-ethnic and peaceful Kosovo, as appropriate. We welcome the deployment of the European Union Rule of Law Mission in Kosovo, *EULEX*, and encourage all actors to continue their efforts to facilitate the deployment and full operation of *EULEX* throughout Kosovo. The Alliance remains fully committed to supporting the establishment of the agreed multi-ethnic security structures in Kosovo. The standing down of the Kosovo Protection Corps, as well as the establishment of the Kosovo Security Force and civilian-led oversight, under NATO's close supervision, are in the interest of all parties. We welcome the progress made so far in Kosovo and expect full implementation of the existing commitments to standards, especially those related to the rule of law and regarding the protection of ethnic minorities and communities, as well as the protection of historical and religious sites, and to combating crime and corruption. We expect all parties concerned in Kosovo to make further progress towards the consolidation of peace and order. NATO will continue to assess developments on the ground in shaping future decisions.
11. We reiterate our willingness to continue providing a broad range of training support to the Iraqi Security Forces through the *NATO Training Mission in Iraq (NTM-I)*, and look forward to agreement on a revised legal framework as a matter of urgency. We recall our offer to the Government of Iraq of a Structured Cooperation Framework as a basis for developing a long-term relationship, and welcome the progress achieved towards that end.
12. At the request of the United Nations Secretary-General and on the basis of relevant United Nations Security Council resolutions, NATO has taken action against piracy and armed robbery at sea. We have launched *Operation Allied Protector* aimed at conducting maritime operations off the Horn of Africa in order to help counter piracy and armed robbery at sea alongside the efforts of other nations and organisations, especially Combined Task Force 151 and the EU's *ATALANTA* operation, which are all complementary in nature. The Contact Group on Piracy off the Coast of Somalia plays an important role in order to facilitate coordination among all actors involved. Addressing the root causes of piracy requires a comprehensive approach by the international community. We are considering options for a possible long-term NATO role to combat piracy, including by taking into account, as appropriate, regional requests for maritime capacity-building.
13. We remain deeply concerned by the continued violence and atrocities in Darfur and by the expulsion of humanitarian organisations from

Sudan, and call on all parties to cease hostilities and negotiate in good faith. We are also concerned by the ongoing violence and the severe humanitarian crisis in Somalia. We stress the need for a political settlement and are encouraged by recent developments in the consolidation of state and government structures. At the request of the African Union (AU), NATO provided support to the AU Mission in Somalia through coordination of airlift and planning assistance. The Alliance is supporting the development of the AU's long-term peacekeeping capabilities, including the African Standby Force and its maritime dimension. Stressing the principle of African ownership, NATO remains ready to enhance its dialogue with the AU and consider further requests to *support the AU*, including for regional capacity-building.

14. Our Alliance provides an essential transatlantic dimension to the response against terrorism. We condemn in the strongest terms all acts of terrorism as criminal and unjustifiable, irrespective of their motivations or manifestations, and are determined to fight this scourge, individually and collectively, as long as necessary and in accordance with international law and principles of the UN Charter. Our nations will continue to contribute to the full implementation of relevant United Nations Security Council resolutions (UNSCR), in particular UNSCR 1373, as well as of the United Nations Global Counter-Terrorism Strategy. We deplore all loss of life and extend our sympathies to all those who have suffered from acts of terrorism. We reiterate our determination to protect against terrorist attacks against our populations, territories, infrastructure and forces, and to deal with the consequences of any such attacks. We will intensify our efforts to deny terrorists access to Weapons of Mass Destruction (WMD) and their means of delivery as underscored in UNSCR 1540. We will continue to develop advanced technologies to help defend against terrorist attacks, and we appreciate the role of Partnership for Peace Training and Education Centres and our Centres of Excellence in addressing aspects of terrorism. We also remain committed to strengthening information and intelligence sharing on terrorism, particularly in support of NATO missions and operations. We continue to attach great importance to dialogue and cooperation with our partners in this important area, including in the framework of the Partnership

Action Plan against Terrorism. We strongly condemn tactics such as suicide bombing and hostage taking; the recruitment, particularly of the young and disadvantaged, for these purposes; as well as terrorist abuse of freedoms inherent to democratic societies to spread hatred and incite violence.

15. Since its activation in 2001, *Operation Active Endeavour (OAE)*, our maritime operation in the Mediterranean which is conducted in the framework of Article 5 of the North Atlantic Treaty, has made a significant contribution to the fight against terrorism. We reiterate our commitment to OAE and welcome the continued support of partner countries whose contributions demonstrate both their engagement and NATO's added value in promoting regional security and stability.
16. As NATO adapts to 21st century challenges in its 60th anniversary year, it is increasingly important that the Alliance communicates in an appropriate, timely, accurate and responsive manner on its evolving roles, objectives and missions. Strategic communications are an integral part of our efforts to achieve the Alliance's political and military objectives. We therefore welcome the improvements in NATO's strategic communications capability and public diplomacy efforts that we launched at our *2008 Bucharest Summit*, particularly the enhancements to the NATO HQ Media Operations Centre, and the increased output of *NATO's television channel on the internet*. We underscore our commitment to support further improvement of our strategic communications by the time of our next Summit.
17. We welcome the role of the *NATO Parliamentary Assembly* in promoting the Alliance's principles and values. We also appreciate the role of the *Atlantic Treaty Association* in fostering a better understanding of the Alliance and its objectives among our publics.
18. Experience in the Balkans and Afghanistan demonstrates that today's security challenges require a comprehensive approach by the international community, combining civil and military measures and coordination. Its effective implementation requires all international actors to contribute in a concerted effort, in a shared sense of openness and determination, taking into account their respective strengths and mandates. We welcome the significant progress achieved, in line with the *Action Plan* agreed at *Bucharest*, to improve NATO's own contribution to such a comprehensive approach.

ach, including through a more coherent application of its crisis management instruments and efforts to associate its military capabilities with civilian means. Progress includes NATO's active promotion of dialogue with relevant players on operations; the development of a database of national experts in reconstruction and stabilisation to advise NATO forces; and the involvement of selected international organisations, as appropriate, in NATO crisis management exercises. As part of the international community's efforts, we reaffirm our commitment to enhancing NATO's intrinsic contribution to a civil-military approach, and task the Council in Permanent Session to prepare an interim report for Foreign Ministers in December 2009 and to report at our next Summit on further progress with regard to the implementation of the Action Plan and NATO's ability to improve the delivery of stabilisation and reconstruction effects. We also encourage other actors to intensify their efforts in the same spirit.

19. More than a decade of cooperation between NATO and the United Nations, especially in the Balkans and Afghanistan, has demonstrated the value of effective and efficient coordination between our two organisations. Last year's *Joint UN-NATO Declaration* represents a major step in our developing cooperation and will significantly contribute to addressing the threats and challenges faced by the international community. It also reaffirms our willingness to consider, within our respective mandates and capabilities, requests for assistance to regional and sub-regional organisations, as appropriate. We are committed to its full implementation in cooperation with the UN. We welcome progress achieved so far, particularly in enhancing dialogue and improving liaison arrangements, and look forward to a report on further progress at our next Summit.
20. NATO and the EU share common values and strategic interests. In this light, NATO and the EU are working together and side by side in key crisis management operations and are cooperating, inter alia, in the fight against terrorism, in the development of coherent and mutually reinforcing military capabilities and in civil emergency planning, and will continue to do so. NATO recognises the importance of a stronger and more capable European defence, and welcomes the EU's efforts to strengthen its capabilities and its capacity to address common security challenges that both NATO and the EU face today. These developments have significant implications and relevance for the Alliance as a whole, which is why NATO stands ready to support and work with the EU in such mutually reinforcing efforts, recognising the ongoing concerns of Allies. Non-EU Allies have made, and continue to make, significant contributions to these efforts. In this context, we continue to believe it important that all possible efforts should be made by all those involved in these endeavours, and also to render possible the fullest involvement of non-EU Allies. Since we last met in Bucharest, various initiatives have been taken as part of the continuing effort to improve the *NATO-EU strategic partnership*, as agreed by our two organisations. We are also willing to explore ways to further intensify work in the framework of the NATO-EU Capability Group. Success in these and future cooperative endeavours calls for enhanced mutual commitment to ensure effective methods of working together. We are therefore determined to improve the NATO-EU strategic partnership, as agreed by our two organisations, to achieve closer cooperation and greater efficiency, and to avoid unnecessary duplication in a spirit of transparency, respecting the autonomy of the two organisations.
21. In accordance with Article 10 of the *Washington Treaty*, NATO's door will remain open to all European democracies which share the values of our Alliance, which are willing and able to assume the responsibilities and obligations of membership, and whose inclusion can contribute to common security and stability.
22. We reiterate our agreement at the *Bucharest Summit* to extend an invitation to the former Yugoslav Republic of Macedonia¹ as soon as a mutually acceptable solution to the name issue has been reached within the framework of the UN, and urge intensified efforts towards that goal. We will continue to support and assist the reform efforts of the Government of the former Yugoslav Republic of Macedonia. We welcome the recent decision by the former Yugoslav Republic of Macedonia to increase its contribution to ISAF.
23. We remain committed to the Balkans, which is a strategically important region, where Euro-Atlantic integration, based on democratic values and regional cooperation, remains necessary for lasting peace and stability. We

¹ Turkey recognises the Republic of Macedonia with its constitutional name.

acknowledge the important role played by the South East Europe Initiative and the Adriatic Charter in fostering regional cooperation, building confidence, and facilitating the Euro-Atlantic integration process of the Western Balkans.

24. We welcome the Euro-Atlantic integration aspirations of Bosnia and Herzegovina and Montenegro as well as progress made in NATO's Intensified Dialogue on membership issues with both countries.
25. We welcome Montenegro's successful and active implementation of its current Individual Partnership Action Plan (IPAP) with NATO. We are encouraged by the reforms it has made in a number of areas that are essential to its Euro-Atlantic integration and also by its contributions to cooperation and security in the region. We are looking forward to Montenegro's further determined efforts in this regard. The Council in Permanent Session is keeping Montenegro's progress under active review and will respond early to its request to participate in the Membership Action Plan (MAP), on its own merits.
26. We welcome progress in Bosnia and Herzegovina's cooperation with NATO, including through implementation of its current IPAP, and acknowledge the country's expressed intention to apply for MAP at an appropriate time. We welcome Bosnia and Herzegovina's decision to contribute to ISAF. We are encouraged by the ongoing political process, and urge that the widest possible consensus be found on the fundamental challenges facing the country. Nevertheless, we remain deeply concerned that irresponsible political rhetoric and actions continue to hinder substantive progress in reform. We urge Bosnia and Herzegovina's political leaders to take further genuine steps to strengthen state-level institutions and reinvigorate the reform process to advance the country's Euro-Atlantic aspirations.
27. We welcome Serbia's first Individual Partnership Programme with NATO as a sound basis for substantial practical cooperation. NATO welcomes, and continues to support, the Government's stated commitment to Serbia's integration into the Euro-Atlantic community of nations. We stand ready to further develop our partnership, in particular through elaboration of an IPAP and continued support to Serbia's defence reform efforts. All NATO partnership opportunities for political consultation and practical cooperation remain open to Serbia.

The will and performance of the Serbian authorities are crucial for the further deepening of our partnership. We call upon Serbia to support further progress towards the consolidation of peace and order in Kosovo.

28. We acknowledge the progress achieved in terms of cooperation with the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY). However, Serbia must cooperate fully with ICTY, as must Bosnia and Herzegovina, and we will closely monitor their respective efforts in this regard.
29. Stability and successful political and economic reform in Ukraine and Georgia are important to Euro-Atlantic security. At *Bucharest* we agreed that Ukraine and Georgia will become members of NATO and we reaffirm all elements of that decision as well as the decisions taken by our Ministers of Foreign Affairs last December. We are maximising our advice, assistance and support for their reform efforts in the framework of the *NATO-Ukraine Commission* and *NATO-Georgia Commission*, which play a central role in supervising the process set in hand at the *Bucharest Summit*. We welcome in particular the planned reinforcement of NATO's Information and Liaison Offices in Kyiv and Tbilisi. Without prejudice to further decisions which must be taken about MAP, the development of Annual National Programmes will help Georgia and Ukraine in advancing their reforms. The annual review of these programmes will allow us to continue to closely monitor Georgia and Ukraine's progress on reforms related to their aspirations for NATO membership. We also welcome the valuable contributions made by both countries to NATO's operations.
30. We remain convinced that the mutually beneficial relationship between NATO and Ukraine, launched twelve years ago with the Distinctive Partnership, will continue to contribute to regional and Euro-Atlantic security. In this context, we appreciate Ukraine's valuable contributions to our common security, including through participation in NATO-led operations. We encourage Ukraine's continued efforts to promote regional security and cooperation. We underscore the importance of Ukraine's commitment to continue implementing needed political, economic, defence and security sector reforms, in order to achieve its Euro-Atlantic aspirations, and we will continue to provide assistance to this end. Political stability is of crucial importance to the successful implementation of these reforms.

31. The NATO-Georgia relationship has deepened substantially in the past year. We remain committed to fostering political dialogue with, as well as providing assistance to, Georgia. We strongly encourage Georgia to continue implementing all necessary reforms, particularly democratic, electoral, and judicial reforms, in order to achieve its Euro-Atlantic aspirations. We reiterate our continued support for the territorial integrity and sovereignty of Georgia within its internationally recognised borders.
32. We encourage all participants in the Geneva talks to play a constructive role as well as to continue working closely with the OSCE, UN and the EU to pursue peaceful conflict resolution on Georgia's territory. We welcome as a positive step the agreement reached in the framework of the Geneva talks on joint incident prevention and response mechanisms and we urge all the participants involved to engage in their rapid implementation. We note the renewal of the mandate for the UN Observer Mission in Georgia (UNOMIG) and the roll-over of the mandate for the OSCE Military Monitors. We call for a new mandate for the OSCE Mission to Georgia as well as for unimpeded access for UN, EU, and OSCE observers throughout all of Georgia, including the regions of South Ossetia and Abkhazia. We are concerned by the continued tensions and violence along the administrative boundary lines and call on all parties to demonstrate restraint.
33. The NATO-Russia partnership was conceived as a strategic element in fostering security in the Euro-Atlantic area, and we remain committed to it. Dialogue and cooperation between NATO and Russia are important for our joint ability to meet effectively common security threats and challenges. We reaffirm the importance of upholding the common values and all the principles enshrined in the *1997 NATO-Russia Founding Act* and the *2002 Rome Declaration* by all members of the NATO-Russia Council. Our relations with Russia depend on trust and the fulfilment of commitments. Since our last Summit, dialogue and cooperation with Russia have suffered from profound disagreements on a number of issues. The Alliance will continue to assess developments in relations with Russia.
34. We urge Russia to meet its commitments with respect to Georgia, as mediated by the European Union on 12 August² and 8 September 2008. In this context, we view Russia's withdrawal from the areas it has committed to leave as essential. We have welcomed steps taken to implement those commitments, but the withdrawal is still incomplete. The Alliance has condemned Russia's recognition of the South Ossetia and Abkhazia regions of Georgia as independent states, and continues to call on Russia to reverse its recognition which contravenes the founding values and principles of the NATO-Russia Council, the OSCE principles on which the security of Europe is based, and the United Nations Security Council resolutions regarding Georgia's territorial integrity, which Russia endorsed. In addition, the build-up of Russia's military presence in the Georgian regions of Abkhazia and South Ossetia without the consent of the Government of Georgia is of particular concern.
35. Despite our current disagreements, Russia is of particular importance to us as a partner and neighbour. NATO and Russia share common security interests, such as the stabilisation of Afghanistan; arms control, disarmament, and non-proliferation of WMD, including their means of delivery; crisis management; counter-terrorism; counter-narcotics; and anti-piracy. Following through with the decisions taken by the Foreign Ministers at their meetings in *December 2008* and *March 2009*, we look forward to the reconvening of formal NATO-Russia Council meetings, including at Ministerial level, as soon as possible before summer 2009. We are committed to using the NATO-Russia Council as a forum for political dialogue on all issues – where we agree and disagree – with a view towards resolving problems, addressing concerns and building practical cooperation. We are convinced that the NATO-Russia Council has not exploited its full potential. We therefore stand ready, in the *NATO-Russia Council*, to assess possibilities for making it a more efficient and valuable instrument for our political dialogue and practical cooperation.
36. Twenty years ago, an historic wave of democratic change swept through Central and Eastern Europe. NATO took this opportunity to engage countries across the Euro-Atlantic area in partnership and cooperation with a view to fostering security, stability and democratic transformation. We reiterate our commitment to further develop the *Euro-Atlantic Partnership Council (EAPC)* and *Partnership for Peace (PfP)* as the essential framework for substan-

² As complemented by President Sarkozy's clarifications and correspondence on this issue

tive political dialogue and practical cooperation, including enhanced military interoperability. We welcome the offer of Kazakhstan to host the EAPC Security Forum for the first time in Central Asia in June. We thank our Partners for their significant contributions to our operations. We will continue to develop EAPC policy initiatives. In this regard, we welcome the work of the EAPC in education and training activities, and encourage national educational institutions to contribute to these efforts. We also encourage the EAPC to further develop the *Building Integrity* initiative which promotes transparency and accountability in the defence sector, and to report back to us on this initiative at our next Summit. We remain actively engaged with our Partners in supporting the implementation of UNSCR 1325 on women, peace and security, with the aim of having a comprehensive set of measures in place by autumn 2010. We are also contributing with our Partners to international efforts to put an end to the trafficking in human beings.

37. Peace and stability in the Mediterranean region are essential for Euro-Atlantic security. For the past fifteen years, *NATO's Mediterranean Dialogue* has provided a valuable forum, including meetings at Ministerial level, for consultations and cooperation with our Mediterranean partners on a wide range of issues, and we welcome their significant contributions to Alliance-led operations and missions. We are convinced that joint ownership remains essential to the success of our relationship. We welcome the finalisation last month of an Individual Cooperation Programme (ICP) with Jordan, following those already concluded with Israel and Egypt, as well as the recent initiatives from Morocco and Tunisia in this field. Against a challenging background in the Middle East and much welcomed renewed international commitment to build peace in the region, we stand ready to further enhance our political dialogue and practical cooperation with all our Mediterranean partners, including through the continued use of Trust Funds on a voluntary basis. We look forward to the restoration of constitutional rule in Mauritania, which will allow the resumption of its full participation in the Mediterranean Dialogue.
38. The security and stability of the Gulf region is significant to the Alliance. We are pleased with the significant progress achieved in the framework of the *Istanbul Cooperation Initiative (ICI)* since its establishment in 2004. Political consultations and practical cooperation have intensified, and new opportunities have been created in key areas such as energy security, maritime security and training and education. We encourage our ICI partners to develop ICPs. We value highly the support provided by our ICI partners to NATO's operations and missions.
39. Within the context of our Mediterranean Dialogue and Istanbul Cooperation Initiative, we welcome the substantial progress made in implementing the first phase of the *NATO Training Cooperation Initiative*, including the establishment of a dedicated faculty at the *NATO Defense College* and the inauguration of the faculty's *NATO Regional Cooperation Course*.
40. Since Bucharest, NATO's relationships with other partners across the globe have continued to expand and deepen, reflecting their increasing importance to the Alliance's goals in operations, security cooperation, and efforts, through political dialogue, to build common understanding of emerging issues that affect Euro-Atlantic security, notably Afghanistan. These relationships, which take many forms, offer a flexible means for countries to pursue dialogue and cooperation with NATO, and we reaffirm our intent to enhance them, on a case-by-case basis. We welcome the significant contributions made by many partners to NATO-led operations, and in particular those by Australia, Japan, New Zealand and the Republic of Korea to our mission in Afghanistan.
41. The Black Sea region continues to be important for Euro-Atlantic security. We welcome the progress in consolidation of regional cooperation and ownership, through effective use of existing initiatives and mechanisms, and based on transparency, complementarity and inclusiveness. We will continue to support, as appropriate, efforts based on regional priorities and dialogue among the Black Sea states and with the Alliance.
42. We have already achieved much in transforming our forces, capabilities and structures. The continuation of this process is crucial as it underpins the Alliance's ability to conduct the full range of its missions, including collective defence and crisis response operations on and beyond Alliance territory. Against this background we must continue to work individually and collectively to improve, both in quality and quantity, the capabilities needed to meet the priorities we set in the *Comprehensive Political Guidance*.

43. We will continue to adapt NATO's forces, structures and procedures to meet the changing security challenges we face. We welcome the progress that has been made to make NATO's command structure more effective and efficient and look forward to further efforts in this regard. NATO's defence planning process must enable Allies to deliver the capabilities needed to deal with current and future challenges within a comprehensive approach. We therefore also welcome agreement on a new, defence planning process which puts the emphasis squarely on delivery of capabilities we need.
44. We are determined to provide the forces required for the full range of Alliance missions. We continue to support efforts to make our forces more deployable, sustainable, interoperable and, thus, more usable. By design, the *NATO Response Force (NRF)* has an important role in providing a rapidly deployable, credible force for the Alliance and in driving transformation and capability development. It needs to be able to respond to new and unpredicted crises for either collective defence or crisis operations beyond Alliance borders. We expect our Defence Ministers, at their meeting in June, to agree on measures to achieve these aims by improving NRF resourcing and employability.
45. The Alliance will further develop the capabilities and policies required to conduct the full range of our missions, to remedy specific shortages, and to deal with emerging challenges and threats, at the same time facilitating an equitable sharing of burdens, risks and costs. We will vigorously pursue our work developing and fielding key enablers, such as mission-capable helicopters, strategic lift and the *Alliance Ground Surveillance* system. We support the greater use of multinational solutions for additional capability development including increased collective responsibility for logistics. We will also continue to pursue many of these initiatives in the existing framework of NATO-EU cooperation in capability development. We encourage our Defence Ministers to agree on an Action Plan to improve the interoperability of our armed forces at their meeting in June 2009.
46. In view of the imminent achievement of full operational capability of the NATO Special Operations Coordination Centre (NSCC) initiated at our 2006 *Riga Summit*, we invite the Council in Permanent Session to exploit this success further, including by examining the benefits of a new multinational Headquarters.
47. We are committed to provide, individually and collectively, the financial resources necessary for our Alliance to perform the operational and transformational tasks we demand of it. We will strive to prioritise our defence spending and programming for improved efficiency in delivering the ability to conduct the full range of Alliance missions. This is particularly important in the current economic situation.
48. We will continue to improve and demonstrate more clearly our ability to meet emerging challenges on and beyond Alliance territory, including on its periphery, inter alia by ensuring adequate planning, exercises and training.
49. We remain committed to strengthening communication and information systems that are of critical importance to the Alliance against cyber attacks, as state and non-state actors may try to exploit the Alliance's and Allies' growing reliance on these systems. To prevent and respond to such attacks, in line with our agreed Policy on Cyber Defence, we have established a NATO Cyber Defence Management Authority, improved the existing Computer Incident Response Capability, and activated the *Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence* in Estonia. We will accelerate our cyber defence capabilities in order to achieve full readiness. Cyber defence is being made an integral part of NATO exercises. We are further strengthening the linkages between NATO and Partner countries on protection against cyber attacks. In this vein, we have developed a framework for cooperation on cyber defence between NATO and Partner countries, and acknowledge the need to cooperate with international organisations, as appropriate.
50. Ballistic missile proliferation poses an increasing threat to Allies' forces, territory, and populations. Missile defence forms part of a broader response to counter this threat. We therefore reaffirm the conclusions of the *Bucharest Summit* about missile defence.
51. In response to our tasking at the Bucharest Summit to develop options for a comprehensive missile defence architecture to extend coverage to all European Allied territory and populations, several technical architecture options were developed and subsequently assessed from a politico-military perspective. We recognise that additional work is still required. In this context, a future United States' contribution of important architectural elements could enhance NATO elaboration of this Alliance effort.

52. Based on the technical and political military analysis of these options, we judge that missile threats should be addressed in a prioritised manner that includes consideration of the level of imminence of the threat and the level of acceptable risk. We received a comprehensive analysis of the technical architecture options and agree to its overall assessment that, even though some of these options do not meet the Bucharest tasking, each of them has its strengths and shortcomings.
53. Bearing in mind the principle of the indivisibility of Allied security as well as NATO solidarity, we task the Council in Permanent Session, taking into account the Bucharest Summit tasking, to present recommendations comprising architecture alternatives, drawing from the architectural elements already studied, for consideration at our next Summit. To inform any future political decision on missile defence, we also task the Council in Permanent Session to identify and undertake the policy, military and technical work related to a possible expanded role of the *Active Layered Theatre Ballistic Missile Defence (ALTBMD)* programme beyond the protection of NATO deployed forces to include territorial missile defence.
54. We support increased missile defence cooperation between Russia and NATO, including maximum transparency and reciprocal confidence-building measures to allay any concerns. We reaffirm our readiness to explore the potential for linking United States, NATO and Russian missile defence systems at an appropriate time and we encourage the Russian Federation to take advantage of United States' missile defence cooperation proposals.
55. In Bucharest we reaffirmed that arms control, disarmament and non-proliferation will continue to make an important contribution to peace, security, and stability. In response to our tasking to the Council in Permanent Session to keep these issues under active review, we note its report on raising NATO's profile in this field. The report displays a broad range of activities being undertaken, including continuing efforts in preventing the spread of weapons of mass destruction, and destruction of excess small arms and light weapons and surplus munitions. The Allies continue to seek to enhance security and stability at the lowest possible level of forces consistent with the Alliance's ability to provide for collective defence and to fulfil the full range of its missions. NATO and Allies should continue contributing to international efforts in the area of arms control, disarmament and non-proliferation. We aim at achieving a higher level of public awareness of NATO's contribution in these fields. We task the Council in Permanent Session to continue to keep these issues under active review, as part of NATO's broad response to security challenges.
56. NATO Allies reaffirm that the Nuclear Non-Proliferation Treaty (NPT), with its three mutually reinforcing pillars, remains important and Allies will contribute constructively with a view to achieving a successful outcome of the 2010 NPT Review Conference. Alliance nations have dramatically reduced nuclear weapons and delivery systems, and remain committed to all objectives enshrined in the Treaty. We call for universal compliance with the NPT and universal adherence to the Additional Protocol to the International Atomic Energy Agency Safeguard Agreement and full compliance with UNSCR 1540. We will intensify our efforts to prevent state and non-state actors from accessing WMD and their means of delivery. In this regard, we endorse NATO's comprehensive strategic-level policy for preventing the proliferation of WMD and defending against Chemical, Biological, Radiological and Nuclear threats. We remain deeply concerned about the Iranian nuclear and ballistic missile programmes and related proliferation risks and call on Iran to comply with relevant UNSCRs. We are also deeply concerned by the programmes and proliferation activities of the Democratic People's Republic of Korea and call on it to fully comply with relevant UNSCRs.
57. We place the highest value on the CFE Treaty regime with all its elements. We underscore the strategic importance of the CFE Treaty, including its flank regime, as a cornerstone of Euro-Atlantic security. We reiterate our endorsement at the *Bucharest Summit* of the statement of the North Atlantic Council of 28 March 2008 and fully support the December 2008 statement of our Foreign Ministers. We reaffirm the Alliance's commitment to the CFE Treaty regime, as expressed in the Alliance's position contained in paragraph 42 of the 2006 Riga Summit Declaration, the final statement by Allies at the CFE Extraordinary Conference in Vienna, and Alliance statements reflecting subsequent developments. We are deeply concerned that, since 12 December 2007, Russia has continued its unilateral «suspension» of its legal obligations under the CFE Treaty. Furthermore, Russia's actions in Georgia have

called into question its commitment to the fundamental OSCE principles on which stability and security in Europe are based: principles which underpin the CFE Treaty. These actions run counter to our common objective of preserving the long-term viability of the CFE regime and we call upon Russia to resume its implementation without further delay. Because of our commitment to cooperative security and fulfilment of international agreements as well as the importance we attach to the confidence that results from military transparency and predictability, we have continued fully to implement the Treaty despite Russia's «suspension». However, the current situation, where NATO CFE Allies implement the Treaty while Russia does not, cannot last indefinitely. We offered a set of constructive and forward-looking proposals for parallel actions on key issues, including steps by NATO Allies on ratification of the Adapted CFE Treaty and by Russia on outstanding commitments related to Georgia and the Republic of Moldova. We continue to believe that these proposals address all of Russia's stated concerns. We continue to urge Russia to work cooperatively with us and other concerned CFE States Parties to reach agreement on the basis of the parallel actions package so that together we can preserve the benefits of this landmark regime.

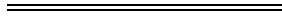
58. We remain concerned with the persistence of protracted regional conflicts in the South Caucasus and the Republic of Moldova. It is essential for all parties in these regions to engage constructively in peaceful conflict resolution. We call on them all to avoid steps that undermine regional security and stability, and to respect the current negotiation formats. We continue to support the territorial integrity, independence and sovereignty of Armenia, Azerbaijan, Georgia and the Republic of Moldova, and will also continue to support efforts towards a peaceful settlement of these regional conflicts, taking into account these principles. We welcome OSCE efforts and processes in these regions, to which the Caucasus Stability and Cooperation Platform could be a useful complement.
59. The Alliance will continue to consult on the most immediate risks in the field of energy security. In *Bucharest* we agreed principles which govern NATO's approach in the field of energy security, and options and recommendations for further activities. The Alliance has continued to implement these recommendations.

Today we have noted a «Report on Progress Achieved in the Area of Energy Security». The disruption of the flow of natural gas in January 2009 seriously affected a number of Allies and Partner countries. The issues of a stable and reliable energy supply, diversification of routes, suppliers and energy sources, and the interconnectivity of energy networks, remain of critical importance. Today we have declared our continuing support for efforts aimed at promoting energy infrastructure security. In accordance with the Bucharest decisions, we will continue to ensure that NATO's endeavours add value and are fully coordinated and embedded within those of the international community, which features a number of organisations that are specialised in energy security. We task the Council in Permanent Session to prepare an interim report for the Foreign Ministers' meeting in December 2009 and a further report on the progress achieved in the area of energy security for our consideration at our next Summit.

60. Developments in the High North have generated increased international attention. We welcome the initiative of Iceland in hosting a *NATO seminar* and raising the interest of Allies in safety- and security-related developments in the High North, including climate change.
61. We welcome the Secretary General's report on progress in reforming the NATO Headquarters, to achieve the fastest and most coherent flow of sound political, military and resource advice to support our consensual decision-making, and to enhance our responsiveness to time-sensitive operational needs. The proposed changes aim to improve the efficiency and effectiveness of our processes and structures, our ability to integrate the different strands of NATO's work – duly safeguarding the role of the Military Committee – and the optimal use of resources. We endorse the Secretary General's plans for future action and, in line with the mandate we gave him in *Bucharest*, empower him to take forward this work. We task the Council in Permanent Session to take the necessary decisions to implement these reforms as quickly as possible. We will review a report on implementation at our next Summit.
62. We express our gratitude to the Governments of France and Germany for their gracious hospitality at this first co-hosted NATO Summit. Today we have reaffirmed the indispensable link between North America and Europe, the enduring principle of the indivisibility of Allied security, and our common goal of a Europe that

is whole and free. We have taken decisions on our missions and operations, the modernisation of our capabilities, and our engagement with other nations and organisations. We will meet next in Portugal to approve a new State-

gic Concept and give further direction to ensure that NATO can successfully continue to defend peace, democracy and security in the Euro-Atlantic area and beyond.



Offentlege institusjonar kan tinge fleire
eksemplar frå:
Servicesenteret for departementa
Post og distribusjon
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
www.publikasjoner.dep.no

Opplysningar om abonnement, laussal og
pris får ein hjå:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Omslagsbilde: NATO

Publikasjonen er også tilgjengeleg på
www.regjeringa.no

Trykk: Lobo Media AS – 5/2010

